

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Магістерська робота
ОЦІНКА МОВ І ВАРІАНТІВ МОВ У СФЕРАХ ФОРМАЛЬНОГО ТА
НЕФОРМАЛЬНОГО МОВОВЖИВАННЯ У ВІНОГРАДІВСЬКОМУ РАЙОНІ

ВІНЦЕ БЕАТРІКС ОЛЕКСАНДРІВНА

Студентка II-го курсу

Освітня програма: 035 «Філологія» (035.071 Угорська мова та література)
галузі знань 03 Гуманітарні науки

Ступінь вищої освіти: магістр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ
Протокол № 2 /31 березня 2022 року

Науковий керівник: **Кормочі Золтан Золтанович**
доктор філософії, доцент

Завідувач кафедри: **Берегсасі Аніко Ференцівна**
габілітований доктор, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 2022 року
Протокол № _____ /2022

**Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології**

Магістерська робота

**ОЦІНКА МОВ І ВАРІАНТІВ МОВ У СФЕРАХ ФОРМАЛЬНОГО ТА
НЕФОРМАЛЬНОГО МОВОВЖИВАННЯ У ВІНОГРАДІВСЬКОМУ РАЙОНІ**

Ступінь вищої освіти: магістр

Виконала: студентка II курсу
Вінце Беатрікс Олександрівна
Освітня програма: 035 «Філологія» (035.071 Угорська мова та література)

Науковий керівник:
Кормочі Золтан Золтанович
доктор філософії, доцент

Рецензент: **Дудич Катерина Іванівна**
доктор філософії, доцент

Берегове
2022

**II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Filológia Tanszék**

**NYELVEK ÉS NYELVVÁLTOZATOK MEGJELENÉSE ÉS
MEGÍTÉLÉSE A NAGYSZŐLŐSI JÁRÁS FORMÁLIS ÉS
INFORMÁLIS NYELVHASZNÁLATI SZÍNTEREIN**

Magiszteri dolgozat

Képzési szint: Mesterképzés

Készítette: Vince Beatrix

II. évfolyamos hallgató

Képzési program: 035 «Filológia» (035.071 Magyar nyelv és irodalom)

Témavezető: Dr. Karmacsi Zoltán

PhD, docens

Recenzens: Dr. Dudics Katalin

PhD, docens

ЗМІСТ

I. Вступ.....	6
1.1 Вибір теми.....	6
II. Огляд спеціалізованої літератури.....	8
2.1 Поняття мови та двомовності.....	8
2.2 Двомовність на Закарпатті	9
2.3 Сфери використання мови.....	9
2.4 Мовні версії та його судження	9
2.5 Про мовний ландшафт	12
III. Про місце дослідження	14
3.1 Про проведення дослідження.....	14
3.2 Про місце проведення.....	14
IV. Оцінка мов і варіантів мов.....	19
4.1 Аналіз анкетування	19
V. Мовний ландшафт певних місцевостей	51
5.1 Мовний ландшафт м. Виноградів	51
5.2 Мовний ландшафт смт.Вилок	54
5.3 Мовний ландшафт с. Пейтерфолва	55
5.4 Мовний ландшафт с. Форголань	56
5.5 Мовний ландшафт с. Карачин.....	57
VI. Висновки	59
Використана література.....	61
Резюме	
Додатки	

TARTALOM

I. Bevezetés	6
1.1 Témaválasztás.....	6
II. Szakirodalom áttekintése	8
2.1 A nyelv és a kétnyelvűség fogalma	8
2.2 A kétnyelvűség helyzete Kárpátalján	9
2.3 Nyelvhasználati helyzetek és szinterek.....	9
2.4 A nyelvváltozatokról, és annak megítéléséről.....	9
2.5 A nyelvi tájképről	12
III. A kutatás körülményeiről	14
3.1 A vizsgálat megszervezése, lebonyolítása	14
3.2 A vizsgálat helyszíneiről.....	14
IV. Nyelvek és nyelvváltozatok megítélése	19
4.1 A kérdőívek elemzése	19
V. A vizsgált helyszínek nyelvi tájképe	51
5.1 Nagyszőlős nyelvi tájképe.....	51
5.2 Tiszaújlak nyelvi tájképe.....	54
5.3 Péterfalva nyelvi tájképe	55
5.4 Forgolány nyelvi tájképe.....	56
5.5 Karácsfalva nyelvi tájképe	57
VI. Összefoglalás	59
Felhasznált irodalom	61
Rezümé	
Mellékletek	

I. BEVEZETÉS

1.1 Témaválasztás, célkitűzés

Diplomamunkámban a nyelvek és nyelvváltozatok megjelenését és megítélését vizsgálom a korábbi Nagyszőlősi járás formális és informális nyelvhasználatában/nyelvhasználati színterein, illetve Nagyszőlősön.

Kárpátalját köztudottan sokszínűség jellemzi, mind nemzetiségileg, mind nyelvileg, mivel itt mindig több nyelv és nemzetiség élt egymás mellett, köztük ukránok, magyarok, románok, oroszok. Ezért természetes az, hogy a mindennapi kommunikáció során egy kárpátaljai lakos olyan helyzetbe kerül, ahol az anyanyelvétől eltérő nyelvet kell használnia ahhoz, hogy sikeres kommunikáció jöjjön létre.

Azért vizsgálom ezt a témát, hogy megtudjam milyen nyelveket használnak az egyes nyelvhasználati színtereken Nagyszőlősön és a korábbi Nagyszőlősi járás településein. Továbbá, miként viszonyulnak a különböző nemzetiségűek egymáshoz, illetve hogyan ítélik meg azokat a nyelveket, amelyekkel a mindennapok során kapcsolatba kerülnek, valamint hogyan viszonyulnak a nyelvjárásokhoz, kommunikációjuk során használják e ezt a nyelvváltozatot.

Diplomamunkám végén külön kitérek arra is, hogy a vizsgált helyszíneken milyen nyelvek jelennek meg az információs színtereken. Mivel fontos meghatározni, hogy hogyan hatnak egymásra a nyelvek egy többnyelvű környezetben, olyan nyelvi elemek alapján, amelyek fontos társadalmi-kulturális információkat közvetítenek. A vizsgálat során kiemelt figyelmet fordítottam az ukrán és a magyar nyelvre, de a nyelvjárási szavak megjelenésére is. Úgy gondolom, hogy a nyelvi jelek aktívan befolyásolják a város arculatának kialakulását, a nyelvi közösség sajátosságait.

Vizsgálatom során a következő eredményekre számítok:

- Feltételezésem szerint Nagyszőlősön gyakoribb az államnyelv használata a mindennapokban, főleg a formális nyelvhasználati színtereken, mint a korábbi Nagyszőlősi járás településein. Több kárpátaljai felmérés is beigazolta, hogy minél formálisabb a beszédhelyzet, annál kisebb arányban használható a magyar nyelv (Beregszászi–Csernicskó 2004: 68, Csernicskó 1998: 222, Karmacsi 2003: 100).
- Továbbá az ukránok többsége a magyar anyanyelvűekhez pozitívan viszonyulnak, és ez fordítva is igaz. Nem ítélik meg negatívan egymást, ezt a pozitív viszonyt erősíti az érzelmi kötődés is.
- Többségük a saját anyanyelvét fogja majd legszebbnek vallani.

- A nyelvjárásokat illetően is feltételezhető az, hogy az adatközlők pozitívan viszonyulnak a nyelvjárásokhoz, tisztában vannak a nyelvjárás fogalmával, illetve többen fogják felvállalni nyelvjárási hátterüket.
- Ami a nyelvek megjelenését illeti az információs színtereken az ukrán és a magyar nyelv fog dominálni.

II. SZAKIRODALOM ÁTTEKINTÉSE

A téma részletes kifejtéséhez szükséges tisztázni néhány fogalmat a szakirodalom segítségével.

2.1 A nyelv és a kétnyelvűség fogalma

Az emberi kommunikáció és megismerési eszköze a nyelv. A nyelv az egyének gondolkodásában is meghatározó szerepet játszik. A világon vannak egynyelvűek, sokan tekintik úgy, hogy az egynyelvűség a nyelvtudományak az alapvető kutatási területe, melyhez viszonyítva kell vizsgálni minden többi területet. Csakhogy több ember van, akik számára a kétnyelvűség vagy többnyelvűség valamilyen formája a mindennapi kommunikáció jellemzője (Karmacsi 2007:12).

Számos meghatározás született a kétnyelvűségről, és arról hogy kit is tekinthetünk kétnyelvűnek. Skutnabb-Kangas (1984) szerint ahány kutató, annyi kétnyelvűségről szóló definíciót olvashatunk, magát a kétnyelvűség jelenségét sok oldalról, sok irányából lehet megközelíteni.

A kétnyelvűség, vagy más nevén bilingvizmus két nyelv kapcsolata, két nyelv kapcsolata pedig két etnikum, illetőleg azok tagjai kapcsolatának a közvetlen vagy közvetett következménye.

Az Értelmező Kéziszótár (Juhász József – Szőke István 1989) meghatározása szerint aki két nyelvet egyformán jól használ, azt kétnyelvűnek lehet tekinteni. Crystal (1988:451) szerint a kétnyelvűség az amikor valaki két nyelvet beszél. Ez a meghatározás viszont nem kielégítő: ugyanis nem foglalja magába azokat, akik csak alkalmanként használják az egyik vagy a másik nyelvet, vagy azokat, akik az egyik nyelvet már hosszú évek óta egyáltalán nem használják."

Bloomfield (1993), „valódi” kétnyelvűnek tekinti azokat, akiknél a két nyelv anyanyelvi szinten van. Ezzel szemben Diebold (1961) a kétnyelvűségről azt állítja, hogy az az ember is kétnyelvű aki csak megérti a második nyelvű kommunikációt, vagy legalábbis annak egy részét.

Egyes kutatók, akik csak az egyik nyelvet beszélnek magas szinten, és a másik nyelvben csak korlátozott ismeretük van. Ennek az az oka, hogy az ilyen beszélők is képesek arra, hogy egy kétnyelvű közösségben ne csak egy, hanem több nyelvet is használjanak, ha erre szükség van. Ilyen értelemben azok is kétnyelvűnek számítanak, akik épp hogy csak néhány szót tudnak összerakni második nyelvükön. Ráadásul azok is kétnyelvűek, akik esetleg csak valamennyire értenek ezen a nyelven, de beszélni nem tudnak (Csernicskó 2010: 8).

A kétnyelvű beszélők nyelvi ismeretének fokáról Kiss Jenő egyetemi tankönyvében a következőképpen vélekedik: „A határainkon túl élő magyarok — nem sok, de nem

pontosítható kivételt nem tekintve — már mindenhol a kétnyelvűségnek alacsonyabb vagy magasabb fokú állapotában élnek. Vannak tehát, akik az államnyelvet kezdő, haladó vagy közepes fokon beszélik, vannak akik értik az államnyelvet, de nem beszélik, vannak, akik az anyanyelvüket és az államnyelvet is egyformán jól beszélik" (Kiss 1995).

2.2 A kétnyelvűség helyzete Kárpátalján

Kárpátalján például a magyar lakosság, akik a köznyelvet használják, két vagy több nyelvű, mivel ismerik az ukrán és orosz nyelveket is, illetve vannak olyan szituációk amikor anyanyelvük mellett egy másik nyelvet is használniuk kell, ebben az esetben vagy az ukránt vagy az oroszot (Győri - Nagy, Kelemen 1991).

2.3 Nyelvhasználati helyzetek és színterek

Minden közösségnek megvan a saját nyelvi normarendszere. Az ilyen vegyes nyelvi környezetben élő emberek, mint Kárpátalján, olyan szituációkba kerülnek, hogy nem csak a saját nyelvüket használják. Ebben a vegyes környezetben az emberek kisebb vagy nagyobb része ismeri, és nem ritkán használja is a másik csoport nyelvét (Csernicskó 2010:10).

„A kétnyelvű beszélők egy-egy helyzetben nemcsak az anyanyelvük különböző változatai közül választhatnak, hanem anyanyelvük és egy másik nyelv között is”- írja Sándor Klára (Sándor 2001: 98).

Tudnunk kell, hogy milyen helyzetben mely nyelvet, nyelvváltozatot használjuk.

Kiss Jenő két nyelvhasználati színteret különböztet meg: 1. privát és 2. nyilvános (Kiss 1995). A privát színteret, familiárisnak is nevezik, tehát itt olyan nyelvhasználati színtér van jelen amit leginkább otthon, a családdal használunk, ilyenkor nem figyelünk oda beszédünkre. A nyilvánosnál pedig már megfigyeljük, és elgondolkozunk azon hogy fejezzük ki magunkat helyesen és odaillően.

Fishamn (Fishamn 1972:116) öt nyelvhasználati színteret különít el: otthon, iskola, munka, egyház, barátság. Szerinte minden közösségben létezik elvont nyelvhasználati színterek.

2.4 A nyelvváltozatokról, és annak megítéléséről

Minden ember használ egy bizonyos nyelvet, a nyelveknek a jellege függ attól, hogy hol használjuk. Nyelvhasználatunk jellemző azokra a csoportokra, amelyekbe tartozunk, minden csoportban máshogy beszélünk. Ezt nevezzük nyelvváltozatnak, és a nyelv pedig nyelvváltozatokban él.

A különböző nyelvváltozatoknak a megítélése a nyelvhasználótól függ, és attól hogy mennyire elfogadott azon a területen ahol él. Illetve, a beszédmód megítéléséért nagymértékben a nyelvi szocializáció felelős, tehát az a környezet, amelyben szocializálódtunk, meghatározza nyelvi viselkedésünket. A nyelv elsajátításával kulturális

normákra is szert teszünk. A nyelvi szocializáció különböző fázisokban megy végbe (Liptai, 2008).

Az életkori különbségek következtében, előfordulhatnak nyelvhasználati különbségek, a fiatalok és az idősebb korosztály beszédmódjában. A fiatalok és az idősebbek is használnak nem köznyelvi formákat, de több kutatás is azt mutatja, hogy az idősebbek toleránsabbak a különböző nyelvhasználatokhoz, ez azért lehet, mert az idősebbek több stílusváltozatot ismernek, mint a fiatalok. A tolerancia mértékét nagymértékben meghatározza a beszélők nyelvi attitűdje. A nyelvi attitűd az embereknek a nyelvváltozatokkal, nyelvi jelenségekkel szembeni hozzáállását, hozzájuk való viszonyát és viselkedését jelenti (Liptai, 2008).

Számos vizsgálat foglalkozott az utóbbi években a pedagógusok, egyetemisták, középiskolások, valamint más válaszadók nyelvekhez, nyelvváltozatokhoz kötődő szubjektív véleményével, valamint foglalkoztak a nyelvek/nyelvváltozatok megítélésével is.

A kárpátaljai magyarság nyelvi és nemzetiségi sztereotípiáiról és attitűdjeiről az Ügynök 2000 vizsgálat adatai alapján kaphatunk képet. A módszert azért fejlesztették ki, hogy a beszélőknek a különböző nyelvekhez és nyelvváltozatokhoz fűződő viszonyát megítélhessék. A módszer lényege az, hogy látszólag az adatközlőknek különböző beszélőket kell megítélniük. De valójában csak egy beszélőt, aki eltérő nyelvet használ, különböző szempontok alapján ítélik meg. Ha az adatközlők különböző ítéletet hoznak meg a beszélőkről, akkor valószínűleg a beszélt nyelvet/nyelvváltozatot ítélik meg, nem pedig a beszélőt. Tehát kiderül, hogy az adatközlők hogyan viszonyulnak az adott nyelvhez/nyelvváltozathoz (Csernicskó szerk. 2003).

Ennek a módszer segítségével azt is meghatározták, hogy általában az válik rokonszenvesse számunkra, aki nem nyelvjárásban, hanem köznyelven szólal meg (Kiss 2001: 228). A magyarság nyelvi és nemzetiségi attitűdjeivel és sztereotípiáival kapcsolatos vizsgálatot Kárpátalján is végeztek, az eredmények alapján azt a következtetést vonták le, hogy a kárpátaljai magyarok pozitív képet alkotnak saját csoportjukról (Csernicskó 2003: 234-235).

Az „ügynökvizsgálat” kidolgozása, azért volt jelentős, mert ha az adatközlőkre direkt módon kérdeznek rá, hogy mi a véleményük egy adott nyelvről/nyelvváltozatról, akkor a válaszok feltehetően olyan hozzáállásokat fognak mutatni, amelyekről az adatközlők, azt gondolnák, hogy ezt várják el tőlük. Labov ezt „megfigyelői paradoxonnak” nevezte és úgy beszélt róla, hogy „Célunk, hogy megfigyeljünk, hogyan beszélnek az emberek akkor, amikor nem figyeljük őket” (Trudgill 1997:49).

„A módszer arra alkalmas, hogy közvetett módon mérje azokat az attitűdöket, sztereotípeket, amelyeket az egymással rendszeres kapcsolatban lévő nyelvváltozatok beszélői a másik nyelvváltozattal kapcsolatban kialakítottak” (Sándor–Langman–Pléh1998:29).

Sándor –Langman–Pléh-féle „élő” ügynökvizsgálatot is meg kell említeni, amit Magyarországon végeztek, az adatközlők száma százegy volt. Az „élő” ügynökvizsgálat, attól különbözik a korábbiaktól, hogy élő ügynökkel dolgoztak, nem pedig hangfelvétre rögzített módszerrel. Tehát, az ügynök személyesen találkozott az adatközlőkkel, vagyis a második és harmadik évfolyamos egyetemi hallgatókkal, s mindkét esetben más-más nyelvváltozatot beszélt. A vizsgálatból, azt a következtetést vonták le, hogy van összefüggés a vizsgálat helyszíne és az ügynök megítélése között, mert a sztereotípiák vidéken nem olyan erős, mint a fővárosban (Sándor–Langman–Pléh 1998: 29-31).

Különböző nyelvi változók megítélésére és nyelvi attitűdre vonatkozó kérdések az RSS-kutatásban is megjelennek (Csernicskó 1998). Több tanulmányban olvashatunk a nyelvváltozatról, a kárpátaljai magyar nyelvről, a szókölcsonzésről való vélekedésekről is (Csernicskó 2008 : 7–19, 2009: 11–27).

Czibere Mária és Okamoto Mari kérdőív segítségével középiskolásokat kérdezett meg nyelvhasználati jelenségekről, megítéléséről, nyelvjárási attitűdjükről (Czibere 2000: 55-64, 2004: 32-39, Okamoto 2002: 342-354, 2004: 33-40). A moldvai, szlovéniai és az ausztriai magyar nyelv megítéléséről, használatáról is több tanulmányban szó van (Heltai 2007: 126–132, Bodó 2007: 123–142, Zelliger 2001: 171–183, Zelliger 2002: 383–389, Bokor 2004: 180–184, Bokor 2006: 471–478, Kolláth 2004: 13–24, 2004a: 185–191, Gasparics 2009: 487–492).

Az utóbbi időben, az egyik gyakran feltűnő tévhit a nyelvjárások megítélésével kapcsolatos. Sándor Anna, ezért a nyitrai elsőéves magyar szakos hallgatók körében végzett felmérést, azért esett a választás az elsőévesekre, mert ez az évfolyam még nem hallgatott semmilyen szociolingvisztikai vagy dialektológiai tananyagot. A felmérésből le lehet vonni, hogy a hallgatók többsége beszél valamilyen nyelvjárást, de nemcsak azok akik valamilyen faluból érkeztek, hanem a városi hallgatók egy részére is jellemző. A nyelvjárással kapcsolatos különböző élményeiket leginkább a magyarországi beszélők, az iskolatársak és a pedagógusok vélekedése váltotta ki (Sándor 2009: 199-205). Azokban az intézményekben, ahol a diákok tudományos alapokra helyezett információkat kapnak a különböző nyelvváltozatokkal kapcsolatban, nagyobb esély van arra, hogy a velük kapcsolatos tévhiteket, negatív attitűdöt felszámolják.

A nyitrai elsőéves magyar egyetemisták körében pedig Presinszky Károly végzett felmérést. Az elsőévesekre összpontosító vizsgálattal azt mérte fel, hogy a középiskolai

nyelvtanítás miként befolyásolja a hallgatók nyelvi attitűdjét és miként vélekednek a magyar nyelv változatairól. A kérdések vonatkoztak még az egyes nyelvváltozatokhoz és beszélőikhez kapcsolódó sztereotíp fogalmak véleményezésére, a saját és mások nyelvhasználatának megítélésére. Kiderült, hogy a válaszadók többsége (57/63=90,47%) a főváros nyelvhasználatához negatívan viszonyul. A vidéki nyelvhasználat megítélésében már sokkal kevesebb negatív véleményt kaptak. A vizsgálatba bevont egyetemisták közül a legtöbben semlegesen viszonyulnak az említett nyelvváltozathoz (Presinszky 2009: 207-214).

Az ukrán, a magyar és az orosz nyelv presztízsére vonatkozóan kérdőíves felmérést végeztek Kárpátalján 2006-ban háromszáz kárpátaljai magyar részvételével. A felmérés egyik része a nyelvekhez való viszonytal, a nyelvi attitűddel foglalkozott. Először az adatközlőket a jelenlegi államnyelvhez, vagyis az ukránhoz, majd a Kárpátalján használatos magyarhoz mint kisebbségi anyanyelvhez, és az oroszhoz mint a volt Szovjetunióban a népek közötti érintkezés nyelvéhez fűződő viszonyukról szereztek tudomást. Az eredményekből kiderült, hogy a kárpátaljai magyarok anyanyelvük tekintetében erős, pozitív irányú nyelvi attitűddel rendelkeznek. Az adatközlők szeretnek magyarul beszélni, oroszul fele-fele az arány, miközben ukránul 2/3-uk nem szeret beszélni (Karmacsi 2009: 358-364).

2.5 A nyelvi tájképről

A nyelvi tájkép vizsgálata olyan, viszonylag fiatal kutatási területnek számít, aminek egyre nagyobb szerepe van a nyelvhasználat vizsgálatában. Azt, hogy mit is értünk nyelvi tájkép alatt a következő meghatározás foglalja össze: „A hivatalos útjelző táblák, a reklámtáblák, helynevek, utcanevek, kormányzati épületek hivatalos táblái és kereskedelmi egységek feliratai adják az adott terület, régió vagy városi agglomeráció nyelvi tájképét” (Landry–Bourhis 1997: 25). Azaz ez a kifejezés magában foglal minden olyan írásos táblát, amely magánlakásokon kívül található.

Beregszászi Anikó egyik tanulmányában, amely az első összegzésnek számított a Kárpátaljai viszonylatban a vizuális térben megjelenő nyelvhasználatról azt írja, hogy a kisebbségi polgárok életében meghatározó lehet az, hogy milyen mértékben lehet és van jelen nyelvük a különféle feliratokon (Beregszászi 2005: 158).

Karmacsi Zoltán Kárpátalja nyelvi tájképét befolyásoló tényezőiről a következőképpen ír: „Kárpátalja története szintén nem volt mentes a viszontagságoktól, hiszen számos államalakulat birtokolta több-kevesebb ideig. Erőteljesen nyomott hagyott az itt élők anyanyelvére, nyelvhasználatára ez a politikai sokszínűség, hiszen a hatalomváltással sok esetben államnyelvváltás, új nyelvpolitikai elképzelések érvényesültek” (Karmacsi 2014: 87).

Ezeket a tanulmányokat veszem tekintetbe munkám során, arra keresve a választ, hogy a Nagyszőlősi járásban hogyan vélekednek nyelvekről/nyelvváltozatokról, hogyan viszonyulnak hozzájuk, illetve elítélik-e.

III. A kutatás körülményeiről

3.1 A vizsgálat megszervezése, lebonyolítása

Vizsgálatomat 2020-ban Nagyszőlősen kezdtem el, s kérdőív segítségével végeztem, amely 21 kérdést tartalmaz. A kapott adatok segítségével képet kapok arról, hogy az adatközlők anyanyelvükön kívül még milyen nyelveket használnak, illetve milyen nyelven kommunikálnak bizonyos nyelvi szintereken, milyen véleményük van egymásról. Továbbá, hogy az adatközlők szerint hogyan boldogul el a Nagyszőlői járásban az a személy, aki csak egy nyelven beszél. És mivel minden nyelv nyelvváltozatok halmaza és a különböző változatok megítélése, pedig nyelvterületenként és nyelvhasználók tekintetében is eltér, ezért a kérdőívben a nyelvjárással kapcsolatos kérdések is jelen vannak.

A felmérésben 100 nagyszőlői lakos vett részt, kikkel személyesen töltöttem ki a kérdőíveket, melynek köszönhetően megfigyelhettem a reakcióikat, hallhattam megjegyzéseiket. A kérdőívek megoszlása tekintetében 50 ukrán és 50 magyar nyelvű lett kitöltve.

Ez határozta meg további kutatásomat, ugyanezeket a vizsgálatokat végeztem el a korábbi Nagyszőlői járás választott településein (Tiszaújlak, Tiszapéterfalva, Forgolány, Karácsfalva) 2021 és 2022 év között, amelyben 103 ember vett részt. Ez a kutatás azonban a covid járványhelyzetnek köszönhetően már online formában történt.

Illetve, a vizsgálatot, most a város nyelvi tájképével szeretném kiegészíteni, bővíteni. Tehát az adatgyűjtés egy része arra irányul, hogy képet kapjak arról, milyen a nagyszőlői lakosok körében és a választott településeken a magyar nyelv státusza, helye és szerepe.

3.2 A vizsgálat helyszíneiről

Nagyszőlős

Nagyszőlős lakosságának száma 24 275. Népségének összetétele a 2001-es ukrainai népszámlálás alapján (a népesség anyanyelve):

- Ukránok - 82,13%
- Magyarok - 13,54%
- Oroszok - 3,82% (Molnár – Molnár 2005).

Az Alföldre kilépő Tisza közelében, a Fekete-hegy lábánál helyezkedik el. A nagyszőlői járás az egykori Ugocsa vármegye központja. 100 km-re fekszik Ungvártól, 239 méterre a tengerszint fellett. A városon halad keresztül az Ungvár - Munkács - Szilce - Nagyszőlős, illetve az Ungvár - Munkács - Beregszász - Nagyszőlős - Huszt - Rahó országút. A települést érinti a Bátyú–Királyháza–Taracköz–Aknaszlatina-vasútvonal. A város fölött emelkedik a Fekete-hegy (568 m). Az elmúlt évtizedek folyamán a város ukrán többségűvé

vált, az iparvállalatok bővítése folytán, magyarsága emiatt erősen kisebbségbe került. A magyarok közül sokan települtek át Magyarországra. 1945-től a magyar tannyelvű iskolában tanulhattak a gyerekek (Botlik–Dupka 1993). 1956-tól általános, illetve középiskola nyílt. A város sokáig önálló magyar középiskoláját virágzó tanintézményként tartották számon. A brezsnyevi korszakban a magyar iskolát összevonták a város egyik ukrán iskolájával. Ezt azzal a szándékkal tették, hogy folyamatosan felszámolják a magyar osztályokat, mert a szülők a gyerekeiket ukrán osztályokba kezdték adni. A városnak azonban eddig még egy magyar óvodája se volt. 1990-től a magyar iskola önállóságát végre visszaállították. 1991-től új épületben kezdték meg a tanítást. Az 1991-1992-es tanévben 28 pedagógus van és 262 diák tanul. A Perényi Zsigmond nevet vette fel a tanintézet. 1992-ben pedig magyar óvodai csoport indult. Nagyszőlős 1998. május 28-án alakult meg a Bartók Béla Magyar Művelődési Kör. Soraiba fogadja a járás magyar értelmiségeket, akik pozitívan hatnak környezetükre, gondozzák a járás magyar irodalmi és művészeti hagyományait. A 90-es években megoldódott magyar iskola önállóságának visszaállítása, magyar óvodai csoport indult, magyar nyelvű feliratok kerültek ki, felállították Perényi Zsigmond szobrát (Botlik–Dupka 1993: 160-165).

Nagyszőlős vallási élete

Nagyszőlősön a magyar lakosság római katolikus vagy református vallású. Mindkét egyház nyelve a magyar. Kis számban vannak görög katolikusok, akik vagy magyarnak vallják magukat, vagy ruszinnak, de teljesen kétnyelvűek és erősen kötődnek a magyar kultúrához. Ők a szovjet rendszerben, amikor a görög katolikus egyház működését betiltották, a római katolikus templomba kezdtek járni vagy nem gyakorolták vallásukat. Számukra jelenleg rendszertelen időközönként tartanak magyar nyelvű szertartásokat. 1990 után lendült fel az egyházi élet. Újraalakult a nagyszőlősi ferences rendház, ahol magyarországi ferences szerzetesek tevékenykednek, a XIII. században épült római katolikus templom újra egyházi tulajdonba került. Az egyház felügyelete alatt a város szegényei számára ingyenkonyha működik. 1990 óta magyar nyelven is lehet hitoktatás. Érdekes, hogy az ukrán-magyar vegyes házasságból született gyermekek többnyire a magyar szülő vallását követik, ezért a hitoktatóknak gyakran kell sajátos helyzetben helytállniuk, amikor magyarul a gyerek nagyon gyengén beszél, vagy amikor nem magyar iskolába járó gyereket igyekeznek tanítani, az egyházi közösség életébe bevonni (Bocskor Zita).

Nagyszőlős magyar oktatási intézménye

Nagyszőlősön több oktatási intézmény van, ezek közül csak egy magyar tannyelvű iskola működik. A magyar középiskola a Perényi Zsigmond nevet viseli. A város magyarságának már 1946-ban volt hét osztályos iskolája, amely 1954-ben bővült

középiskolává. A politikai nézetek miatt azonban 1972-ben megalakult a 8-as számú középiskola, amelyben 1991-ig magyarok tanultak ukrán gyerekek mellett. A magyarok mindig is egy önálló, saját iskola létrehozásáról álmodoztak. 1988-ban a magyar tannyelvű osztályokban 220 diák tanult. Ezt a folyamatot látván a magyar szülők 1989. március 22-én tartott szülőértekezletén, megfogalmazták kérélmüket, mely szerint legyen újra önálló iskolájuk a magyaroknak. Így 1990. augusztus 1-én nyílt meg ismét a magyar tannyelvű iskola (Bocskor Zita).

Tiszapéterfalva

Tiszapéterfalva, ukránul Petrove 1946-tól, majd Péterfalva, magyar település. Községi tanácsa helyben. A Tisza jobb partján terül el, 27 km-re Nagyszőlőstől, 9–10 km-re fekszik a tiszaujlaki, és a nevetleni vasútállomástól. A falun halad keresztül Beregszász, illetve Nagyszőlős irányából a Tiszaujlak–Feketeadó–Királyháza közút, és az Ungvár–Beregszász–Halmi (Románia) országút (Botlik József–Dupka György 1993:176).

Lakossága a 2001-es népszámlálás szerint 2016, ebből magyar 1937.

Az önkormányzathoz tartozó községek: Tiszabökény, Péterfalva, Tiszafarkasfalva, Tivadarfalva, Forgolány. Ezek közül már csak 3 létezik hivatalosan: Péterfalva, Tiszabökény, Forgolány.

Tiszapéterfalva vallási élete

A település lakossága túlnyomó része református, 1640-ben jött létre egyháza. Híveinek száma több mint 500 fő. Görög és római katolikusok is élnek itt, illetve ortodox hitű családok is. 2007-ben a görög katolikus közösség egy új görög katolikus templomot építettek és szenteltek fel, ahol a misét magyar nyelven tartották. Feltűnően megnőtt a jehova tanúi híveinek száma is, akik a görög katolikus templom szomszédságában egy közösségi házat építettek fel. Az ortodox felekezetűek is a templomépítés mellett döntöttek. Az ortodox hitűek kezdeményezésére felállították Szűz Mária szobrát is.

Tiszapéterfalva oktatási intézménye

A községnek 1945-től magyar tannyelvű, 1947-től általános, 1956-tól középiskolája van. A Brezsnyev-korszak végén orosz nyelvű osztályt is indítottak a szülők kérésére, ahol a magyar nyelvet idegen nyelvként tanulták. Az 1989/90-es tanévben 71-en jártak orosz osztályba. Az 1991-es tanévben megszüntették az orosz osztályokat. Az 1991/92-es tanévben 292 gyereket 33 pedagógus oktat. A tanintézet felvette Kölcsey Ferenc neves költőnek a nevét.

Forgolány

Ukrán megnevezése Gyivicsnye 1946-tól, a falu magyar. Péterfalvához tartozik közigazgatásilag, Nagyszőlőstől 30 km-re fekszik, a tiszaujlaki vasútállomástól pedig 12 km-re. Forgolány Tivadarfalual majdnem teljesen összeépült (Botlik – Dupka 1993).

Forgolány vallási élete

1780-ban épült fel református temploma, barokk stílusban. 1844-ben leégett, 1854-ben állították helyre. 600 híve van ma. 1948-ban Asszonyi Istvánt, a falu református lelkészét 7 évre elítélték, 1992-ben hunyt el az észtországi Tallinnban, ott is temették el. Haranglábja a XIX. századból való. Az itteni görög katolikusok a XX. század folyamán a fából készült harangláb mellett imádkoztak. A templom építését 1995-ben kezdték és 1999-ben fejezték be (Botlik – Dupka 1993:152).

Forgolány oktatási intézményei

A községben 1945-től elemi magyar tannyelvű iskola működik, 1952-től pedig általános iskola dolgozik. 18 pedagógus oktatja a 110 gyereket. A tanulók anyanyelvükön tovább tanulhatnak a közeli péterfalvai középiskolában és a Tivadarfalvai Református Líceumban.

Karácsfalva

Karácsfalva ukrán megnevezése *Karacsin* magyar település. Közigazgatásilag a Tiszakeresztúrhoz tartozik. 15 km-re nyugat-délnyugatra terül el Nagyszőlőstől Tiszakeresztúr és Tiszaújhely között. Az 1851-es feljegyzések szerint a falut oroszok lakták. A XIX. században orosz illetve ruszin faluként tartották számon, de a XX. század elejére a falu lakossága elmagyarosodott (Botlik – Dupka 1993:154).

1910-ben végzett összeíráskor 506 lakosa volt, melyből 503 magyar volt.

Karácsfalva vallási élete

1989 után a görög katolikus gyülekezetet újjászervezték. Szórványban élnek itt reformátusok és katolikusok (Botlik – Dupka 1993).

Karácsfalva oktatási intézménye

Karácsfalván 2003-ig csak elemi iskola működött, igaz kétnyelvű. A 2003-2004-es tanévben megnyitotta kapuit a Karácsfalvai Sztojka Sándor Görögkatolikus Líceum, amelyben két első évfolyam indult 70 tanulóval.

Tiszaújlak

Tiszaújlak 1946-tól ukránul Vilok, magyar nagyközség. Tanácsa helyben. A település az ukrán-magyar határ mentén, Nagyszőlőstől 17-km-re, Beregszásztól 21 km-re terül el, itt válik határfolyóvá a Tisza. Vasútállomása az Aknaszlatina - Huszt - Nagyszőlős - Tiszaújlak - Bergszász - Bányó - Csap - Ungvár vonalon van. A nagyközségen halad keresztül az Ungvár -

Munkács - Beregszász - Tiszaújlak - Nagyszőlős - Huszt - Rahó és az Ungvár - Beregszász - Halmi (Románia) országút. Vonaton és közúton könnyen megközelíthető (Botlik József – Dupka György 1993:178).

2006. december 1-jei adatok szerint Tiszaújlak lakossága 3348 fő, melyből 2653 magyar (a lakosságnak 79%-a), 711 ukrán, 41 orosz, 11 cigány és 32 egyéb nemzetiségű. A lakosság nemi összetétele: 1419 férfi és 1929 nő. A 2010-es legújabb adatok alapján Tiszaújlak lakossága 3419 fő, amelyből 2772 magyar (a lakosságnak 81%-a).

Tiszaújlak oktatási intézményei

A községnek két különálló, önálló középiskolája van: a 2. sz. magyar és az 1. sz. ukrán tannyelvű. 1998-ban a magyar iskola (amely három különálló részből állt: az úgynevezett „kis iskolából”, ahol a tanulók az 5–6. osztályig tanultak, majd a felsős osztályok a „nagy iskolában” tanultak tovább) romos épületei életveszélyessé váltak, ezért átköltöztek a helyi óvoda épületébe, ahol a 11 osztály 270 tanulója számára hét tanterem állt rendelkezésre. 1998-ban a helyi római katolikus közösség elkezdte az új iskola építését, a kivitelező a Széchenyi István Jótékonyági Alapítvány volt. 2006. augusztus 29-én hivatalos keretek között adták át a felújított iskolaépület első szárnyát, majd szeptember 1-jén az elsősök újra birtokba vehették az új iskolát. Azóta a második szárnyat is átadták.

Tiszaújlak vallási élete

Tiszaújlak vallási életét a római, görög katolikusok, reformátusok, az ortodox vallásúak és a jehova tanúi alkotják.

IV. NYELVEK ÉS NYELVVÁLTOZATOK MEGÍTÉLÉSE

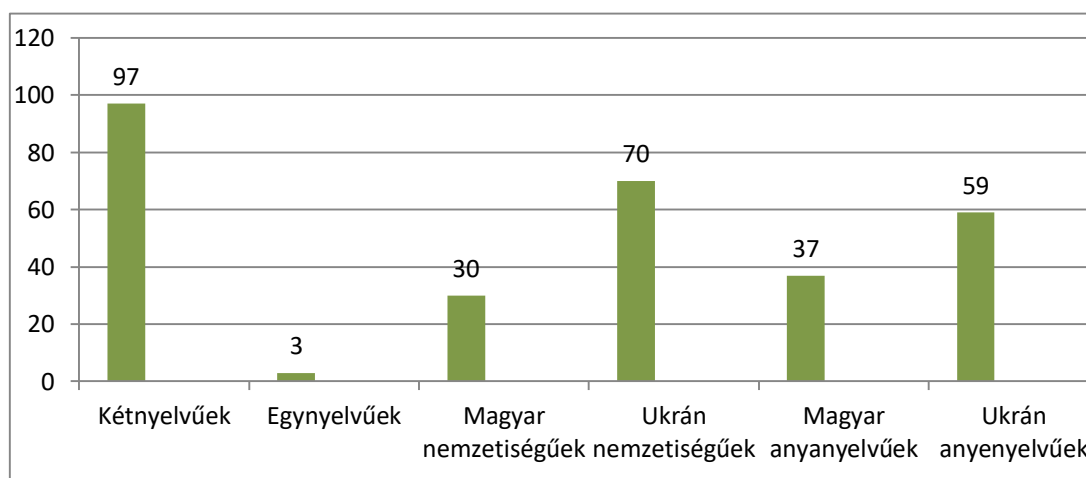
4.1 A kérdőívek elemzése

A kérdőív első része magába foglalja az adatközlők személyi adataira vonatkozó kérdéseket. Ahogyan már az előzőekben is említettem, összesen 50 ukrán és 50 magyar nyelvű kérdőívet töltöttek ki Nagyszőlősön. 18–73 év közötti adatközlőkkel. A falvakban pedig 103 magyar nyelvű kérdőív, amelyre 18–63 év közöttiek adtak választ, ebből 78 nő és 25 férfi. Tiszaújlakon 35, Tiszapéterfalván 36, Forgolányon 15, Karácsfalván 17 adatközlő vett részt a kérdőívek kitöltésében.

A további elemzés során külön ábrákon mutatom be a városi (valahol külön a magyar és külön az ukránt) és falusi lakosok válaszait. Az adatközlők véleményeit a közlés nyelvén használom fel a munkámban.

Az első ábrán, egy összesítő diagram látható, amelyen több kérdést tüntettem fel egyszerre, ezek közül azt, hogy 100 nagyszőlősi válaszadóból hányan vannak egynyelvűek, kétnyelvűek. Az is fel van tüntetve hogy hány ukrán és magyar nemzetiségű, valamint hány ukrán és magyar anyanyelvű van az adatközlők közül.

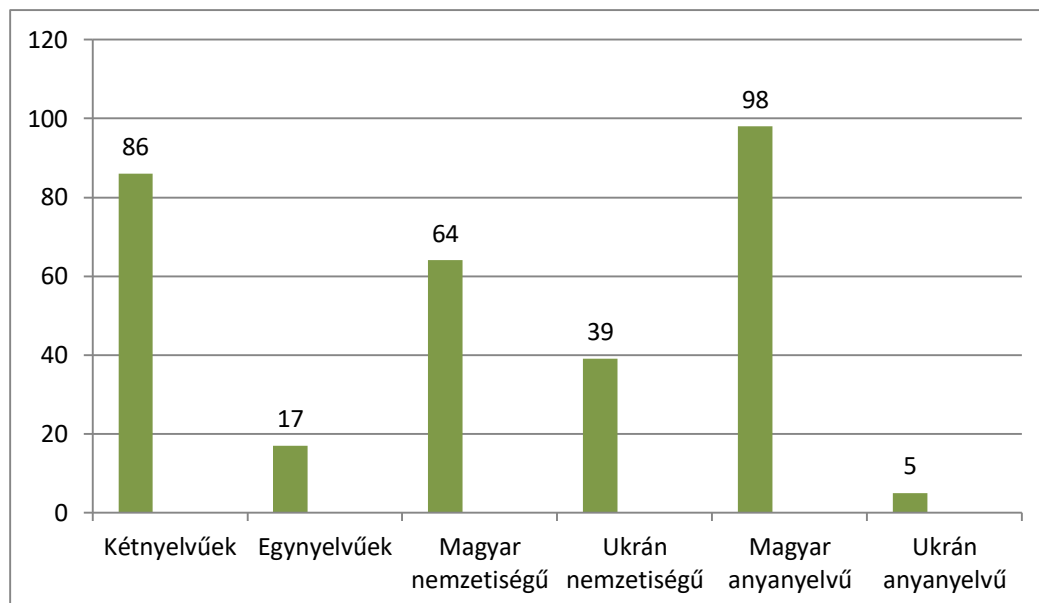
**1. ábra Az adatközlők anyanyelvének és nemzetiségének megoszlása (N=100)
(nagyszőlősi magyar és ukrán nyelvű kérdőívek alapján)**

A vizsgálati eredményből láthatjuk, hogy a nagyszőlősi válaszadók nagyobb arányban kétnyelvűek. A világon több hely van, ahol az emberek több nyelvet használnak. Eme nyelvi jelenség általánosan elfogadott norma ezeken a területeken .

A 2. ábrán a falusi település lakóinak válaszait mutattam be, úgyszintén egy összesítő diagramon.

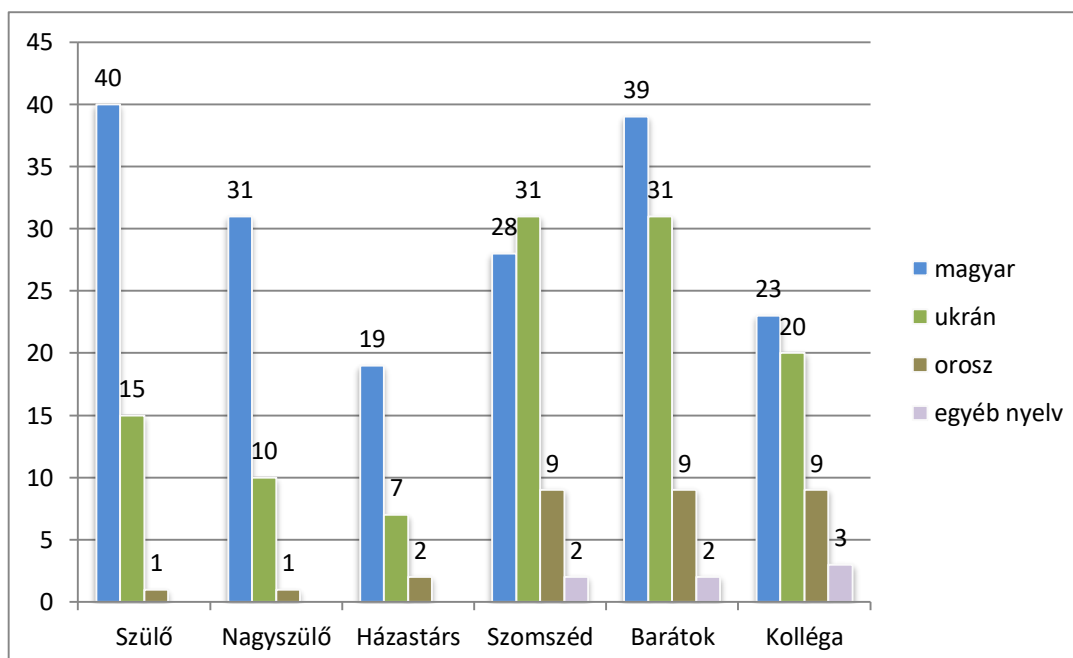
2. ábra Az adatközlők anyanyelvének és nemzetiségének megoszlása (N=103)

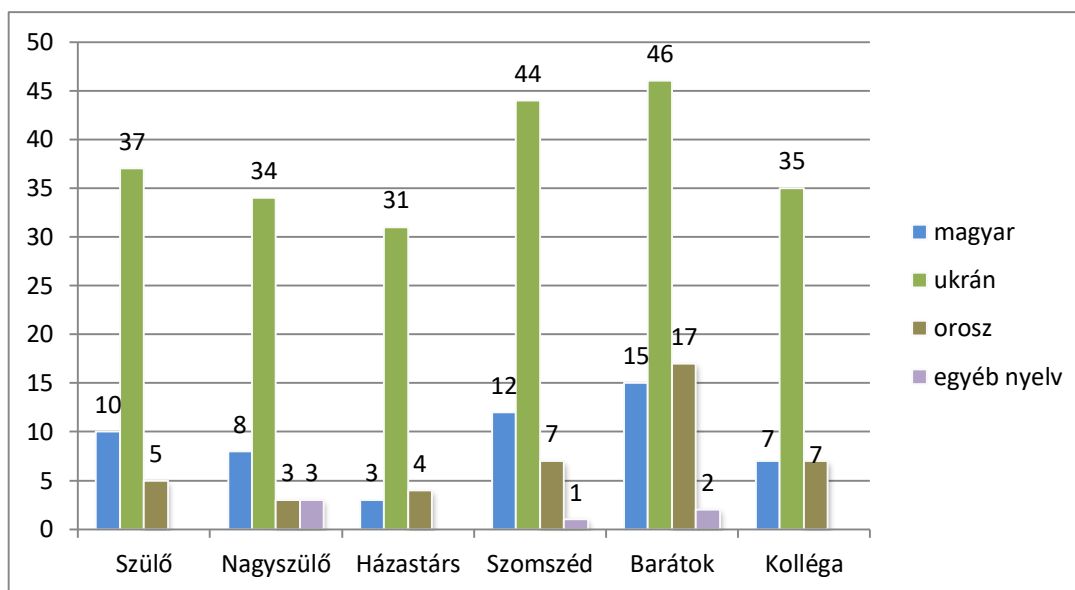
Az eredményekből láthatjuk, hogy a legtöbben magyar anyanyelvűek és magyar nemzetiségűek, azonban a kétnyelvűség száma nem nagyban tér el a városi eredménytől.

Azt hogy az adatközlők általában különböző személyekkel való kommunikáció során milyen nyelveket használnak, a következő diagramokon láthatjuk.

**3.1 ábra Nyelvek használata különböző személyekkel (N=50)
(nagyszülősi magyar nyelvű kérdőívek alapján)**

3.2 ábra Nyelvek használata különböző személyekkel (N=50)
(nagyszőlősi ukrán nyelvű kérdőívek lapján)

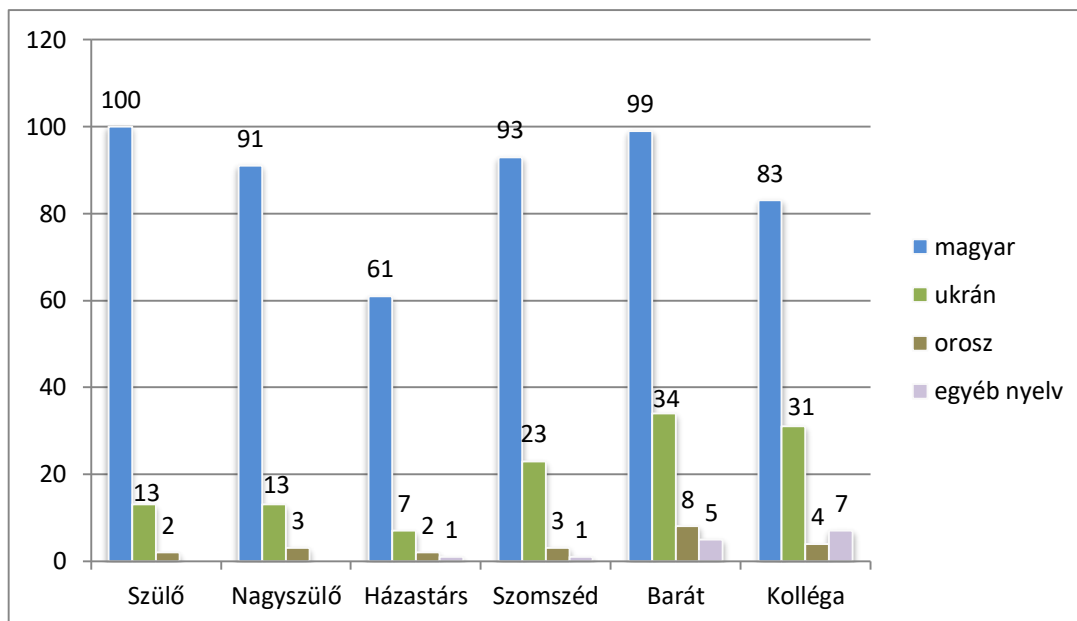
A fent látható 3.1. és a 3.2 ábrán szemügyre vehetjük, hogy a válaszadók az adott személyekkel a magyart, az ukránt, az oroszot eltérő mértékben használják a beszédükben. Ezek közül a leggyakoribb az ukrán nyelv használata.

A városban kitöltött magyar adatközlők válaszaiból elmondható, hogy leginkább a magyar nyelvet használják a közeli hozzátartozóikkal, viszont a szomszédokkal többségük már inkább az ukrán nyelvet használja.

Nagyszőlős város ukrán nyelvű kérdőívei alapján egyértelműen látszik, hogy náluk az ukrán nyelv áll az első helyen, tehát a fent említett személyekkel legtöbbször ukránul beszélnek. Persze más nyelveket is használnák, de nem akkora mértékben, mint az ukránt.

A 3.3 ábrán pedig a választott települések lakóinak nyelvhasználatát láthatjuk.

3.3 ábra Nyelvek használata különböző személyekkel (N=103)

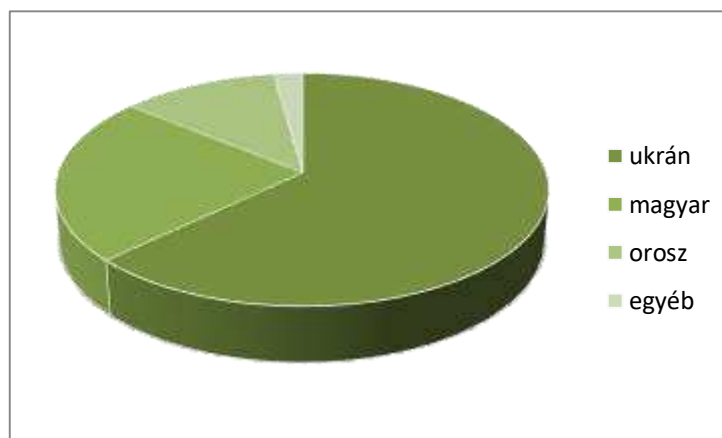
Itt is kétségtelenül kitűnik, hogy a falubelieknél a magyar nyelv használata a domináns, a többi nyelvet kevésbé gyakrabban használják más személyekkel.

A kérdőív következő kérdése így hangzott: *Ön szerint saját lakhelye lakosságának hány százaléka beszéli az ukrán nyelvet, a magyar, az orosz, illetve az egyéb nyelveket?* 1-től 100-ig százalékos arányt kellett jelölni. Átlagot vontam a válaszokból.

A 4.1 ábrán először a városiak véleményét mutattam be.

4.1 ábra Ön szerint saját települése (lakhelye) lakosságának hány százaléka beszéli az.....? (N=50)

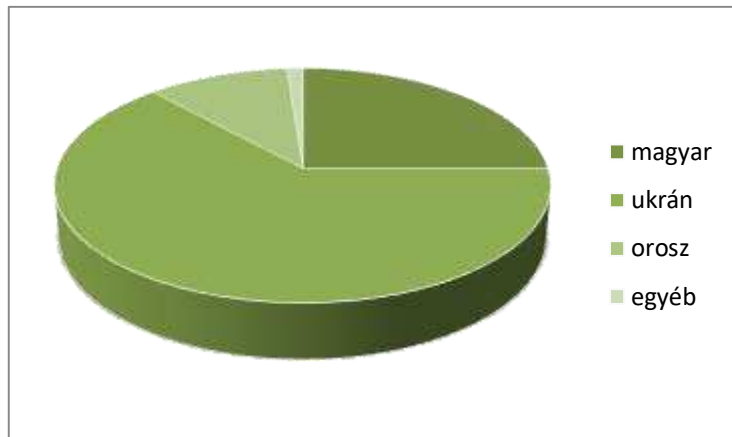
(nagyszülősi magyar nyelvű kérdőívek alapján)

Nagyszőlős városa 62,8% -a ukrán, 23,2% - a magyar, 11,8 % - a orosz, valamint 2,2%-a egyéb nyelvűek, a magyar kérdőívek válaszai alapján.

A 4.2 ábra az ukrán adatközlők válaszait mutatja.

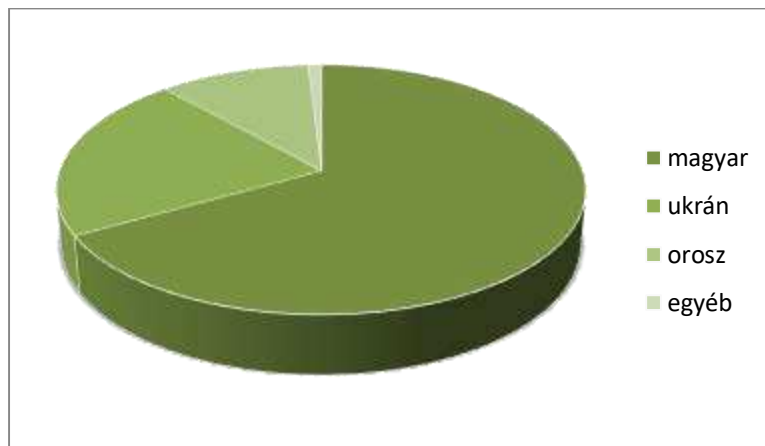
4.2 ábra Ön szerint saját települése (lakhelye) lakosságának hány százaléka beszéli az.....? (N=50)
(nagyszőlősi ukrán nyelvű kérdőívek alapján)

Nagyszőlős lakosságának 62,3%-a ukrán, 24,6%-a magyar, 10,5%-a orosz és 2,4%-a egyéb nyelvű, a nagyszőlősi ukrán válaszainak átlaga alapján (3.2. ábra).

A 4.3 ábrán, már az online kérdőívet kitöltő válaszadók véleményét mutattam be. A válaszokból, úgyszintén átlagot vontam.

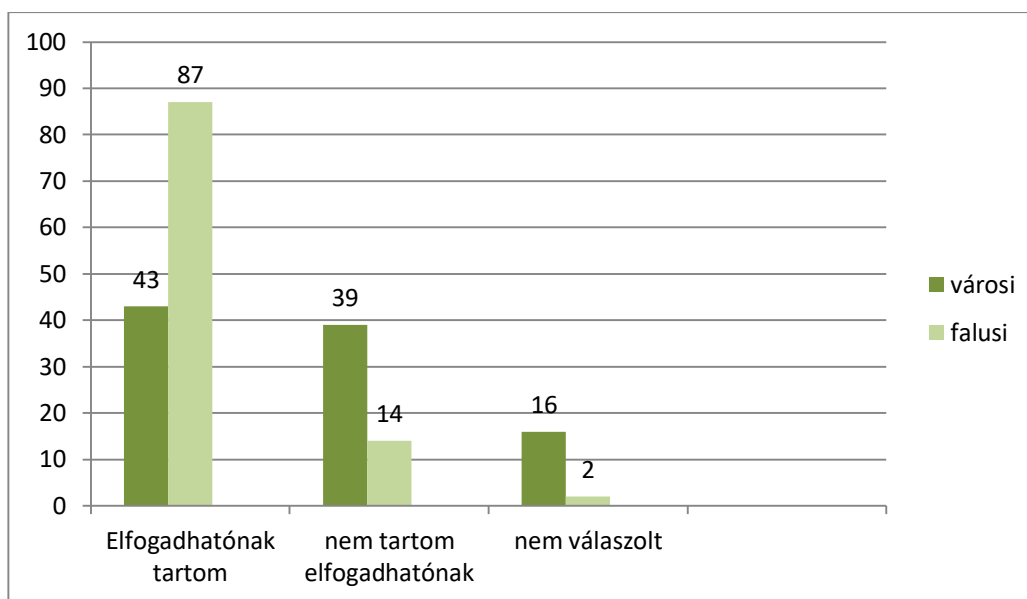
4.3 ábra Ön szerint saját települése (lakhelye) lakosságának hány százaléka beszéli az.....? (N=103)

Az őik válaszainak átlaga alapján a négy választott település lakosságának 22,9%-a ukrán, 70,8%-a magyar, 11,3%-a orosz, valamint 1%-a egyéb nyelvű.

5.1 ábra Elfogadhatónak tartja, ha valaki csak magyarul beszél településén?

(N=203)

22 nagyszőlősi magyar adatközlő elfogadhatónak tartja azt, ha valaki csak a magyar nyelvet használja beszéde során:

„Úgy beszélnek az emberek, ahogy tudnak, és ahogy kedvük kívánja”, „az embernek joga van arra, hogy úgy beszéljen, ahogy kedve támad”, „igen, én sem tudtam egy ideig ukránul”, „mert, magyar az anyanyelvem”, „ez az ők anyanyelvük”, „nem zavar”, „magyar terület volt”, „nálunk ez a legnagyobb kisebbségi nyelv, sőt egy őshonos nemzetiség”.

Persze akadtak olyanok is akik nem tartják ezt elfogadhatónak, ők a következőket írták: *„aki itt él beszélje az ukránt”, „nehéz lehet a kommunikáció számára”, „illő tudni egy ukrájnainak az ukrán nyelvet”, „fontos az államnyelv ismerete”, „alapszinten tudni kell az államnyelvet”, „egy okmányt megkapásához szükséges”, „a hivatalokban nagyon szükséges az államnyelv ismerete”, „ajánlatos, hogy alapszinten tudjunk ukránul beszélni”.*

Nagyszőlős ukrán adatközlői közül sokan tartják elfogadhatónak, ha valaki csak a magyar nyelvet használja: *«сама також розмовляю угорською, як можу»* („én is beszélem a magyar nyelvet, ahogy tudom”), *«це їхнє право»* („ez az ők joguk”), *«це рідна мова тих людей»* (ez az anyanyelvük azoknak az embereknek”), *«це вибір людини»* („ez az ember választása”), *«у кожного є право розмовляти на своїй мові»* („mindenkinek jogában van saját nyelvén beszélni”), *«багато угорців проживає у нашому місці»* („mert, a városunkban sok magyar él”), *«свобода слова»* („ez szabadság”), stb.

Azon adatközlők véleményei, akik nem tartják elfogadhatónak : *«живемо на Україні»* („mert, Ukrajnán élünk”), *«потрібно знати і говорити українською»*

(„szükséges tudni és beszélni az ukrán nyelvet”), „українська головна мова міста» („az ukrán a város fő nyelve”), «більшість населення українців» („a lakosság nagy része ukrán”), «важко, тому хто лиш угорську мову знає» („nehéz annak, aki csak magyarul tud”), «хто живе на Україні, тому треба знати мову» („aki Ukrajnában él, annak beszélnie kell a nyelvet” «треба вчити нашу соловіну мову» („tanulni kell az ukrán nyelvet”) stb.

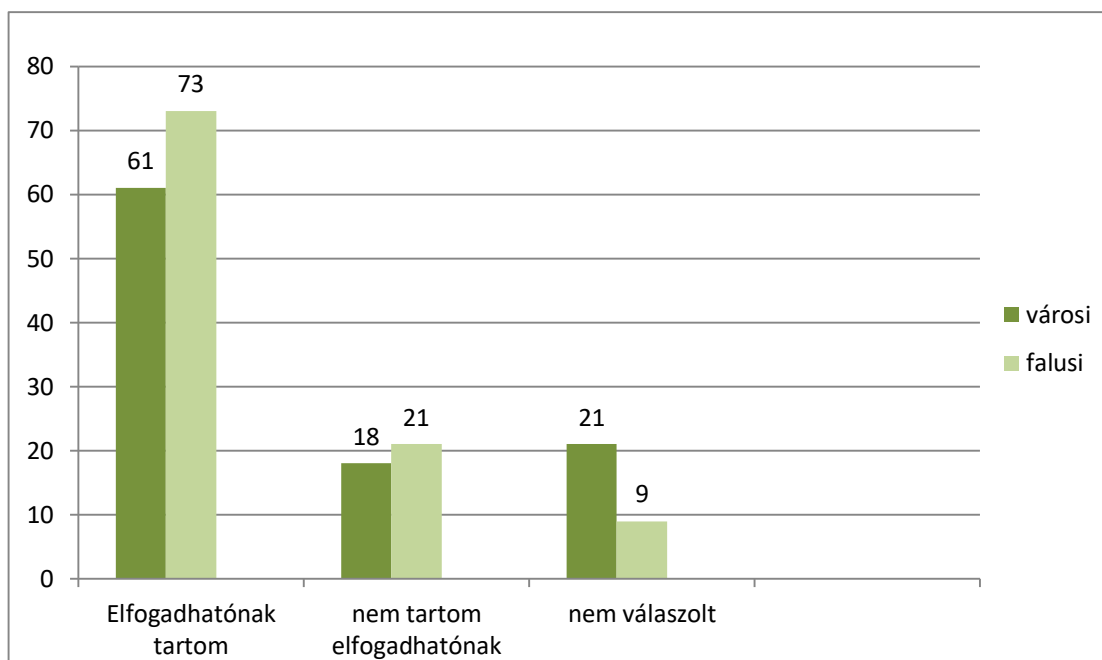
A falusiak közül kevesebben indokolták meg válaszaikat, azonban néhányan mégis kifejtették gondolataikat: „természetesen elfogadható a részemről”, „igen, mivel a településünkön mindenki magyar, s nem kerül hátrányos helyzetbe magyar beszéde miatt”, „igen, ha a lakosság csak magyar nyelvű”, „részben igen”, „igen, ha más nyelven nem szükséges megszólalni és ha mindkét fél beszél az adott nyelven”.

Azok véleményei akik nem tartják elfogadhatónak: „véleményem szerint a többnyelvűség célszerűbb mindegy az, hogy magyar vagy ukrán nyelvezetű egy település”, „nem, mert itt többen csak ukránul tudnak”, „nem, mert vannak ukrán nyelvű emberek is valamennyire azért illik tudni ukránul Ukrajnában”.

Szintén feltettem ezt a kérdést az ukrán nyelvvel kapcsolatosan is.

5. 2 ábra Elfogadhatónak tartja, ha valaki csak ukránul beszél saját településén?

(N=203)

A városi magyar adatközlőknek azon véleménye, akik elfogadhatónak tartják: „Sevlush egy ukrán város”, „nemzeti nyelviünk”, „ukrán társaságok vesznek körül bennünket”, „Nagyszőlősen lehet élni magyar nyelv tudás nélkül is”.

Nagyszőlős válaszadói közül tizennyolcan nem tartják elfogadhatónak, ha valaki csak ukránul beszél, például: „ az ukrán nyelvet az idősebbek már nem tudják elsajátítani, ezért beszéljük a magyar nyelvet is”, „nem csak ukránok élnek a városba”, „legalább egy idegen nyelv elsajátítása fontos az anyanyelven kívül”, „a magyart tudni kell”, „barátkozzon más nemzetiségűekkel is”.

A nagyszőlősi ukrán adatközlők közül többen tartják elfogadhatónak, ha valaki csak az államnyelvet beszéli : «це державна мова» („ez az államnyelv”), «населення складає більше українців» („a lakosság többsége ukrán”), «Виноградів територія України» („a város Ukrajna területe”).

«національна мова» („nemzeti nyelv”), «то є рідна мова» („ez az anyanyelv”),

Akik nem tartják elfogadhatónak, így indokolták: «потрібно спілкуватися і знати і етнічні мови» („kell tudni és beszélgetni etnikai nyelveken”), «для власного розвитку треба знати більше мов» („saját fejlődésünk érdekében, több nyelvet kell tudni”), «не всі знають українську мову» („nem mindenki tudja az ukrán nyelvet”).

A falusi adatközlők válaszai valamiben hasonlít a fent említett véleményekkel.

Elfogadhatónak tartom, mert: „szerintem mindenkinek meg van a joga, hogy olyan nyelven beszéljen amilyen tud vagy szeretne”, „mert az a domináns nyelv”, „mindenkinek

szíve-joga saját anyanyelvén beszélni a lakhelyén”, „Ukrajnában élünk és szerintem nem gond ha valaki csak ukránul beszél”, „mindenki identitását és (ukránóságát) elfogadom amíg kölcsönösen tiszteletben tartják az én magyarságomat is”, „mert embernek kell lenni”, „egyenlőre mindenki úgy beszél a saját közegében, ahogy jónak látja, ha valaki ukránul szólal meg egy magyar közegben, akkor természetes, hogy furcsán néznek rá, de senki nem szól rá, hogy milyen nyelven beszél”, „mert miért is zavarna az az ő dolga”, „ha az az anyanyelve, akkor jogában áll. Ha csak ukránul tud, akkor más választása nincs”, „igen szerintem semmi gond nincs ezzel. Vannak emberek akik úgyvélik elegendő egy nyelvet tudni. Ez igaz a magyarokra és az ukránokra egyaránt”

Nem tartom elfogadhatónak, mert: *„mert ha tud magyarul is akkor fontos az egymás közti tolerancia”, „nem feltétlen, tudni és akarni kell megértetni magunkat más nemzetiségű emberekkel is”, „úgy gondolom, hogy nem ártana az ukránoknak sem picit a magyarba is beletanulni ha már faluban élnek”, „nem, több nyelv - több ember”, „mert (akár tetszik neki akár nem) nehézségei lesznek, mivel több a magyarul beszélő”.*

Mind a falusi, mind a városi adatközlők egyetértenek azzal, hogy ha valaki ukránul beszél csak, azok az adatközlők, s csak kevesen vannak azok, akik nem fogadják el.

Nyitott kérdésként szerepelt a következő kérdés, amely a következőképpen hangzott *Ön szerint hogy boldogul az a személy, aki csak magyarul beszél saját településén (lakhelyén)?* ez lehetőséget nyújt arra, hogy az adatközlőknek ne egy előre megfogalmazott válaszlehetőségből kelljen választaniuk, ami befolyásolhatja gondolkodásukat. A város ukrán és a magyar adatközlőinek válaszai nem sokban tértek el egymástól, ezért egybevonam őket, a legtöbben azt válaszolták, hogy: *„nem boldogul könnyen, mert Nagyszőlősen több ukrán iskola van, valamint a várost is ukránajkúak alkotják, ”, „ az állami helyeken, leginkább csak ukránul tudnak, ezért nem lesz könnyű dolga”, „nehezen, hisz nem használhatja mindenhol a magyar nyelvet, ami számára problémát okozhat”.* Csakhogy nem mindenki vélekedett így: *„simán”, „képes boldogulni véleményem szerint”, „sokan értik mindkét nyelvet, ezért bármikor segíthetnek neki”, „bajosan, de lehetséges boldogulni”, «важно, але жестами можна пояснити», «виноградівці вміють непогано і жестами пояснити»* („gesztusokkal is el lehet magyarázni”) , *„egyszerűen, sokan értik a magyar nyelvet”.*

Továbbá a falusi válaszadók véleményeit láthatjuk, úgyanezzel a kérdéssel kapcsolatban. Volt, aki röviden fejtette ki véleményét: *„jól”, „könnyen”, „nehezen”, „kicsit nehezen”, „elég jó”, „kiválóan”, „meglehet élni”, „nehézkesen”.*

Valaki bővebb véleményt is adott: *„a faluba elboldogul, de már a városban biztos nehezebb dolga van”, „saját településén nem hiszem, hogy problémái lehetnek, mivel, ha magyarul tanítottak beszélni, akkor a környezetében, valószínű, hogy mindenki így beszél”,*

„nehezebben, mintha mindkét nyelvet beszélné”, „ könnyen, nem akad sok nehézsége, kivéve ha hivatalba kell menniük ott egy picit nehezebb lesz a dolguk”, „egész jól. Maximum a hivatalos ügyintézkésekben akadhatnak kisebb gondjai”, „elég jól, mert többnyire magyar emberek élnek nálunk már egyre több helyen elengedhetetlen az ukrán nyelv tudása, s ha nem tudja az ember, akkor adódhatnak problémák”, „véleményem szerint településünkön könnyen elboldogul az, aki csak magyarul beszél”, „természetesen jól, mivel a többség szinten a magyar nyelvet alkalmazza”, „Péterfalván jól boldogul, de Kárpátalja más településeit nézve, főleg a városokban illik tudni ukránul”, „Nehezen. Egyre több az ukrán lakos a magyar településeken is, így vagy az egyik, vagy a másik asszimilálódik”.

Tehát láthatjuk, hogy a vélemények kinyilvánítása mind a városiaké, mind a falusiaké, hasonlóak, azonban mégis eltérnek egymás között városon és falun belül is, mert valaki szerint könnyen boldogul az aki csak magyarul tud, valaki szerint pedig lehetnek nehézségei.

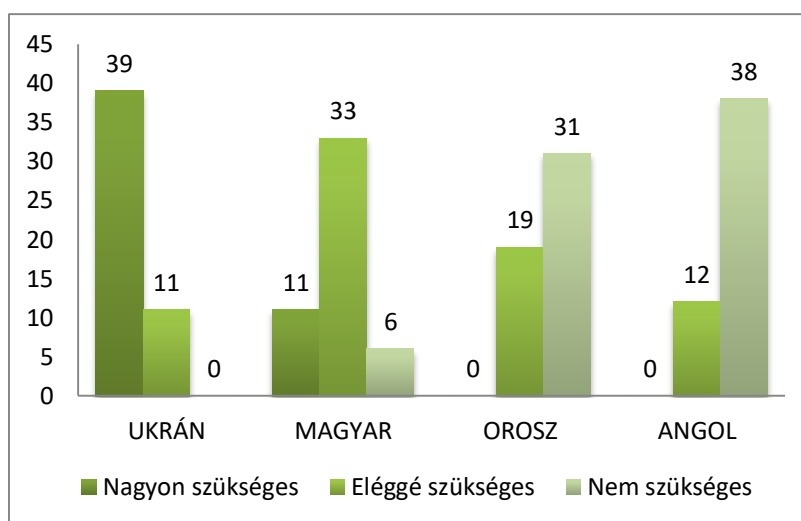
Úgyszintén az ukrán nyelvvel kapcsolatosan is feltettem ezt a kérdést *Véleménye szerint hogyan boldogul az a személy, aki csak ukránul beszél saját településén (lakhelyén)?* a város ukrán és magyar válaszadói is azzal egyetértenek, hogy: *„jól”, „könnyen”, „nem akad problémája”, „teljesen boldogul gond nélkül”, „boldogul, mivel mindenhol ukrán nyelv van”, „mert, a lakosságnak a többsége ukrán”, „mert, több ukrán van, mint magyar”, „természetesen könnyen boldogul”.*

A város adatközlői szerint nem akad gondja annak, aki csak ukránul beszél Nagyszőlősen, a magyar nyelvvel ellentétben, ez a válaszok megoszlásából látható.

A falusi válaszadók is megindokolták véleményüket, a következő válaszok érkeztek: *„könnyebben, mint aki csak magyarul beszél”, „jól”, „könnyen”, „nehezen”, „településünkön értik az ukrán nyelvet így nagy nehézségeket nem okoz”, „számára nehéz lehet a beilleszkedés hiszen a település nagyobb része magyar anyanyelvű”, „nehezebben boldogul”, „jól boldogul most”, „nehezebben mert nem mindenki érti”, „rosszul, mert sokszor van szükség a magyar nyelv tudására”, „szintén különösebb probléma nélkül, mivel megvan a saját baráti köre, az üzletekben pedig az eladóknak érteniük kell ukrán nyelven”, „jól”, „ könnyen, mert a legtöbben mind a két nyelvet értik”, „véleményem szerintem jól, mivel településemen ukránul és magyarul is beszélnek a közterületeken”.*

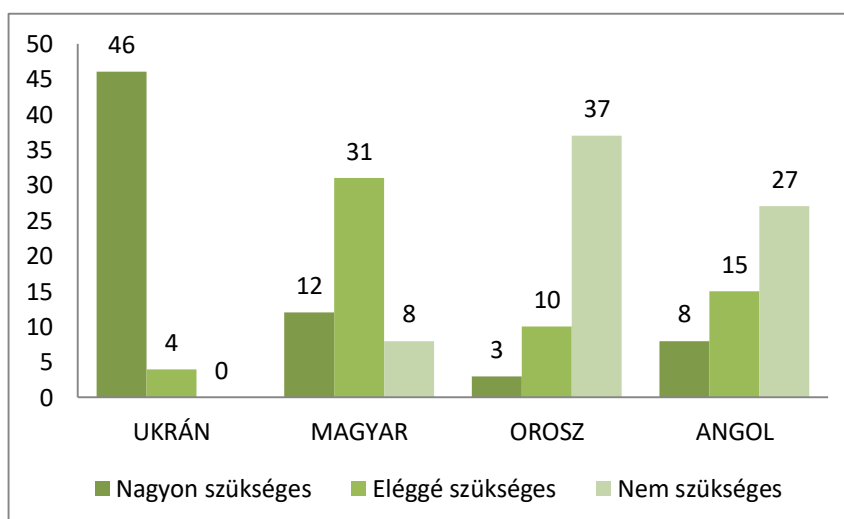
A válaszadók véleménye érdekelt, hogy szerintük mennyire szükséges (nagyon szükséges, eléggé szükséges, nem szükséges) az ukrán, a magyar, orosz valamint az angol nyelvtudása saját településükön. Először a városi adatközlők válaszaiból kapott eredményeket mutattam be, majd a falusi település lakóinak véleményét.

6.1 ábra Nyelvek tudásának szükségessége Nagyszőlősen (N=50)
(nagyszőlősi magyar nyelvű kérdőívek alapján)

A 6.2 ábrán az ukrán nyelvű kérdőívek eredményei láthatóak.

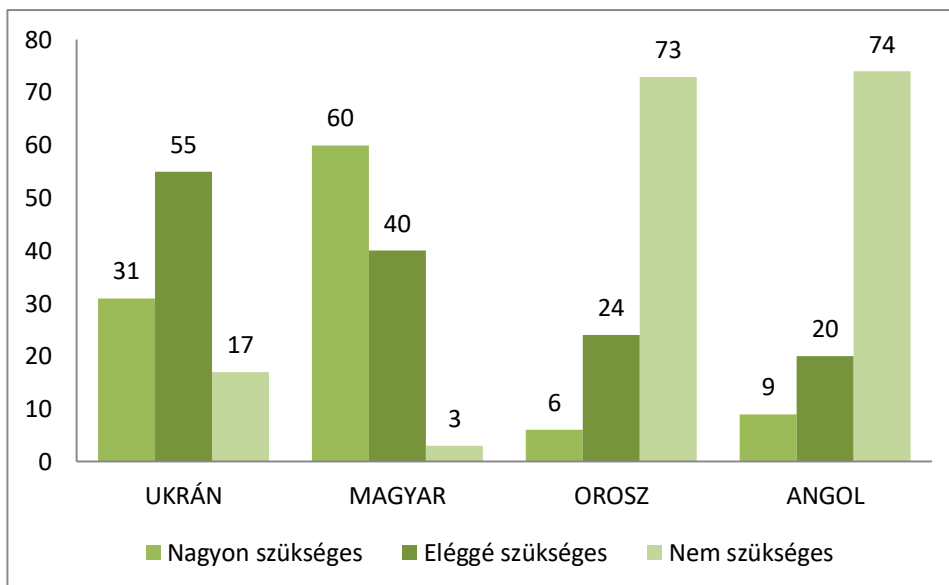
6.2 ábra Nyelvek tudásának szükségessége Nagyszőlősen (N=50)
(nagyszőlősi ukrán nyelvű kérdőívek alapján)

A nagyszőlősi ukrán és magyar anyanyelvű adatközlők is úgy tartják (lásd 6.1 és 6.2 ábra), hogy az ukrán nyelv tudása nagyon szükséges Nagyszőlős városában, a magyar nyelv tudása eléggé szükséges, valamint az angol nyelv és az orosz nyelv nem szükséges.

A következő ábrán (6.3) a falusi adatközlők véleményei található.

6.3 ábra Nyelvek tudásának szükségessége a falusi településeken (N=103)

Összehasonlítva a városi és falusi adatközlők véleményeit, láthatjuk, hogy a városban az ukrán nyelv nagyon szükséges, viszont a falvakban inkább a magyar nyelvet tartják szükségesebbnek.

A következő kérdésben arra kértem meg a válaszadókat, hogy meséljenek arról hogy részesültek-e kellemetlen helyzetben valamilyen nyelvi megnyilvánulásuk miatt. A legtöbben, az ukrán és a magyar kérdőívet kitöltő személyek azt írták, hogy nem részesültek kellemetlen helyzetben, azonban valamenyüikkel mégis előfordult.

Nagyszőlős város magyar válaszadók történetei: „*Nem igazán kellemetlen élmény, de több helyen is előfordult, hogy magyar megnyilvánulásom miatt furán néztek rám. Lvivben részesültem ebben az élményben. Nagyszőlősen körülbelül tíz évvel ezelőtt, egykorú társaim furcsán néztek, magyar akcentusom miatt, de ez csak baráti vicc volt, megszólítottak, mivel nem tudtam ukránul, magyar beszédem miatt hivatalban, illetve kórházban.*”

Nagyszőlős ukrán válaszadóinak tapasztalata: «люди заходять до нас з угорських сіл, і не можуть пояснити, що їм треба, а ми догадуємося» („az emberek magyar faluból érkeznek, és a nem tudják elmagyarázni ukránul, hogy mit szeretnének, nekünk meg rákell jönni”), «ні, в нас всі однаково говорять» („nem, nálunk mindenki egyformán beszél”), «пацієнти які розмовляють угорською не можуть пояснити лікареві свої скарги» („kellemetlen, amikor egy beteg nem tudja elmondani problémáit”), «було, через зазнаного українського електротехніка, ми не порозумілися» („volt, egy ukrán villanyos miatt, félreértettük egymást”).

A falusi emberek közül többen részesültek kellemetlen helyzetben ukrán nyelvtudásuk hiánya miatt, de még az ukrán nyelvtudással rendelkezők is. A következő válaszok érkeztek:

„Az ukrán nyelv megértésével baj van általában, mivel az iskolában nagyon nem jól tanították”, „Folyékonyan beszélem az ukrán nyelvet, de akcentusom van, és többször magyaroztak le”, „Voltak esetek mikor az ukrának nem tetszett hogy magyarul beszélek, de viszont mikor Magyarországon voltam ott is volt hogy belémkötöttek”, „Szerintem ezt inkább nem is lehet a nyelvtudásra alapozni. Ez inkább emberektől függ”, „Az ukránok és a magyarok között egyaránt vannak kellemetlen emberek”, „Többször volt vitám a magyarságom pártolása miatt. De azért is mert kiálltam amellett hogy az államnyelvet tudni kell: ahány nyelv annyi ember szempont”, „Igen, magyarul beszéltem telefonon és valaki bekiabálta, hogy Ukrajnába vagyok ne beszéljek magyarul”, „Többször is”, „Különösen nem, maximum ukrán akcentus miatt”, „Ukránok által való kiközösítés és csúfolás magyar nemzetiségem miatt”, „Természetesen ezzel minden magyar településen élő szembe kell nézzen, ha csak egy vezetés közbeni igazoltatásról van szó”, „Előfordult”, „Még nem fordult elő, de szerintem sokmindenkivel előfordul napi szinten”, „Igen, kérték hogy ukránul mondjam a kérdésemet a boltban”, „Igen, mert nem értem az ukránt”, „Igen. Az ukrán nyelvtudás hiánya miatt”.

A különböző nyilvános nyelvhasználati színtereken is sokan érezték magukat kellemetlenül: „Ukrán tanítónőm általi nyilvános diszkrimináció és egészségügyi intézetben való hátrányos megkülönböztetés. Piacon nem szolgáltak ki mivel magyar vagyok...”, „Nem is egy...pfuu...bankban voltam kártyát kivenni és hivatam a nénémet hogy fordítson...erre meg hozzám vágják flegman hogy meg kéne tanulni ukránul”. Egy véleményből láthatjuk, hogy hiába értett az adott személy azon a nyelven amelyiken megszólították, mégis lekezelően bánt a másikkal: „Igen. Az eladó nem akart kiszolgálni, mert magyarul beszéltem, annak ellenére, hogy pontosan értette mit mondok”, „Sajnos volt néhány alkalom és mindig az igazoltatásnál/autó/, amikor megszólaltam magyarul már lekezelően és kellemetlen stílusban kaptam a kérdéseket és a válaszokat, meg természetesen az elmaradhatatlan büntetéseket is, hisz ha úgysem értem akkor nyugodtan megteheti”. „Utazás közben a búszsöfőr jelezte, hogy számára elfogadhatatlan, hogy egy személy, aki Ukrajnában él nem beszél vagy gyengén beszél a nyelvet”, „Igazából mivel a középiskola ahová jártam az ukrán volt és csak páran voltunk magyarok, előfordult hogy a diák társaink magyaroztak minket”, .

De természetesen pozitív válaszok is érkeztek: „nem”, „nem volt”, „nem volt ilyen”, „nem fordult elő”, „nem mert 6 éves korom óta tanultam egyszinten a két nyelvet”, „nem, mivel mind a három nyelven kiválóan beszélek”.

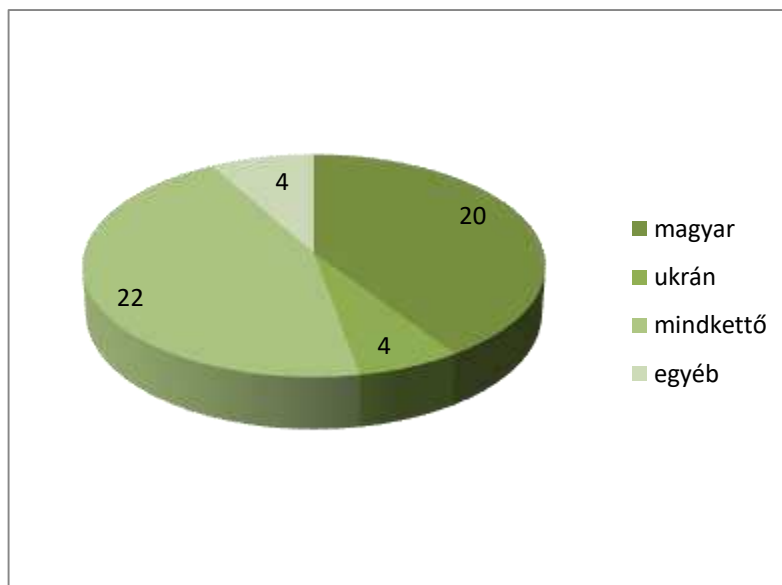
A különböző szituációkból láthatóan leginkább különböző nyilvános nyelvhasználati színtereken kerültek kellemetlen helyzetbe, többször kaptak negatív ítéletet, amiért nem

tanulták meg, vagy amiért nem tudják az ukrán nyelvet. Néhányan az oktatást hibáztatják, mert magyar iskolába jártak itt nem tanulhatták meg rendesen az ukrán nyelvet.

Figyelemre méltó adat lehet az is, hogy melyik nyelvet tartják szebbnek. A 7.1 ábrán található, hogy melyik nyelvet tartják szebbnek a nagyszülősi magyar adatközlők.

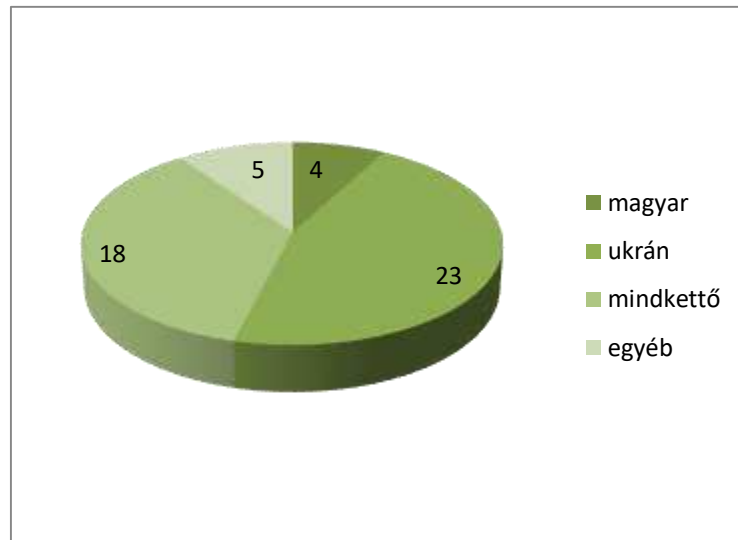
7.1 ábra Melyik nyelvet tartja szebbnek? (N=50)

(nagyszülősi magyar nyelvű kérdőívek alapján)

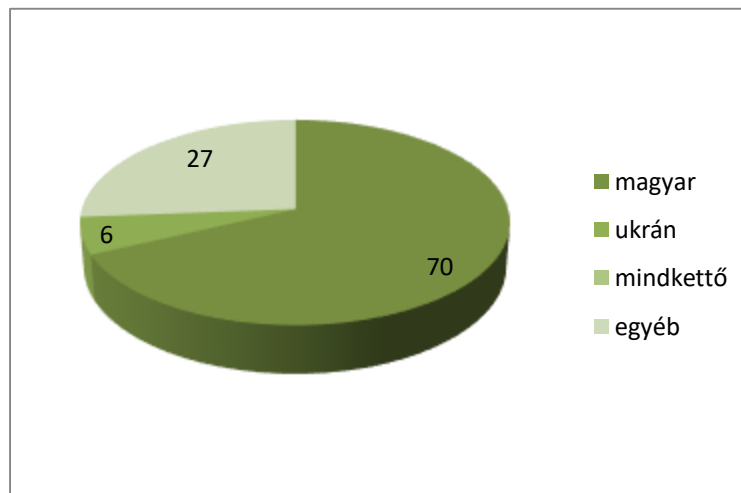
A magyar anyanyelvűek többsége a maguk nyelvüket, valamint a magyar és az ukrán nyelvet is szépnek tartják .

7.2 ábra Melyik nyelvet tartja szebbnek? (N=50)
(nagyszőlősi ukrán nyelvű kérdőívek alapján)

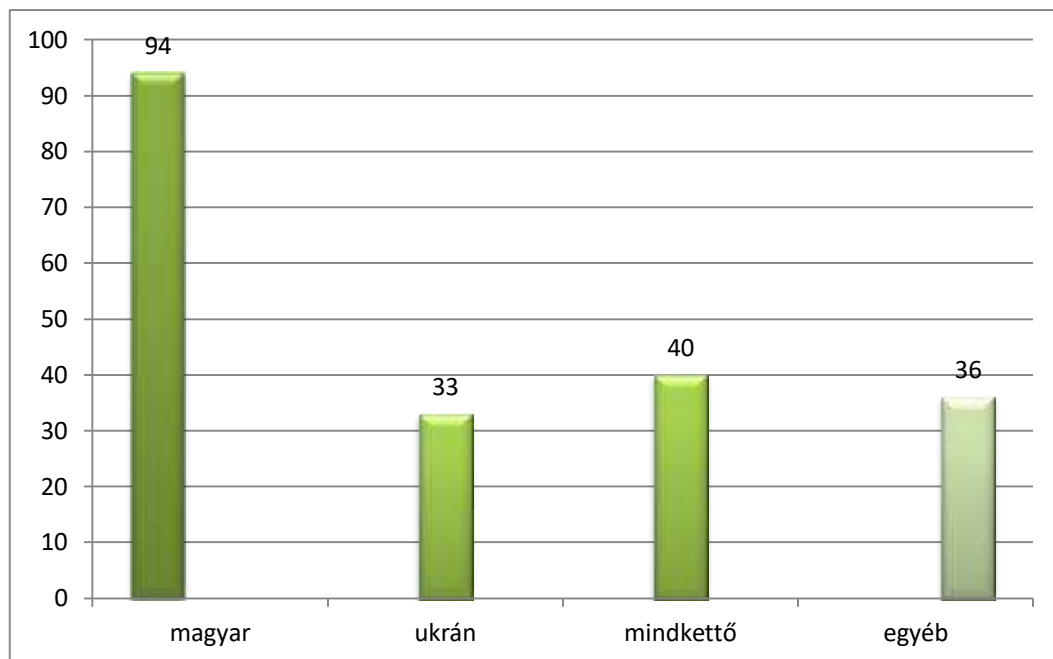
A nagyszőlősi ukrán anyanyelvűek saját anyanyelvüket szebbnek vallják, de jelentős a számuk azoknak is, akiknek mindkét nyelv tetszik (lásd 3.ábra).

7.3 ábra Melyik nyelvet tartja szebbnek? (N=103)

Ebből kifolyólag, elmondható, hogy valaki csak a saját anyanyelvét tartja szebbnek, többek között a falvakban látszik ez meg a leginkább. Azonban többen elfogadóak mind a két nyelvhez. Ez abból fakadhat, hogy többen is beszélnek mindkét nyelvet. A 7.4 ábrán feltüntettem az összes adatközlő válaszait.

7.4 ábra összesítő diagram (N=203)

Az is érdekelt hogy a válaszadók megszeretnék-e tanulni az ukrán nyelvet, ezért erre is rákérdeztem, ők pedig a következőket válaszolták: „ megakarom tanulni, ukrán állampolgár esetében ez nagyon fontos ”, „azért szeretném megtanulni, mert nehézségeket okoz, ha tudnám sokkal könnyebb lenne”, „ sokszor vannak nehézségek és sokszor ütközök kellemetlenségbe amiért nem tudom az ukrán nyelvet”, „nem szeretném megtanulni, mert nem tetszik ez a nyelv”, „nem érdekel, ezért nem szeretném tudni”.

Az ukrán nyelv ismerete sokaknak megkönnyebítené helyzetüket, ezért azok akik nem beszélik az államnyelvet néhányan közülük megszeretnék tanulni.

A nagyszülősi ukrán adatközlőktől is a fent említett kérdést tettem fel, viszont tőlük arra voltam kíváncsi, hogy a magyar nyelvet szeretnék-e megtanulni. Közülük huszannyolcan nem beszélik a magyar nyelvet. A nyelvtanulással kapcsolatosan a következőket írták : «хочу вивчити, я з угорцями дитинство провела, але на жаль ненавчилась розмовляти» („megakarom tanulni, mert magyarokkal töltöttem gyerekkoromat, sajnos ígysem tanultam meg a nyelvet ”), «хотіла би, для власного розвитку і перспектив більше » („ saját fejlesztésem érdekében jó lenne”), «так, хочу вільно спілкуватися з друзями» („igen, hogy a barátaimmal beszéljek”), « роблю над цим» (« dolgozok ezen”), «ні, не було потреб» („nem, nem volt szükségem rá”), «так, нікому не помішає знати декілька мов» („igen, senkinek nem árt meg tudni pár nyelvet”), «коли їду в Угорщину, то мову треба знати » („igen amikor Magyarországra utazok, tudni kell a nyelvet), «хотіла б, в житті пригодиться» („szeretném, az életben kellesz ”), «так, угорськомовна сім'я» („igen , magyar anyanyelvű családom van”), «так, моя дівчина угорка, хочу краще розуміти її

думку, тому хоміє бує вивчуму» („igen, a barátnőm magyar, jobban szeretném érteni, ezért szívesen megtanulnám ”).

Így vannak, akik az ukrán nyelvtudásukkal elégedettek, de többen a magyar nyelvet is örömezt megtanulnák.

Az online válaszadók mivel magyarok voltak ezért, csak egy kérdést tettem fel, amely a következő volt: *Az ukrán nyelvet megszeretné-e tanulni? Ha igen, miért? Ha nem, miért?* 89 válasz érkezett. A vélemények eloszlottak.

Azok gondolatai, akik már tudják: „Már tudom”, „Beszélek ukránul”, „Már sikerült megtanulni”, „Megtanultam, mert szükségesnek tartom”, „Rendelkezem ukrán tudással, de szeretném továbbá is fejleszteni készségeimet”, „Én megtanultam, örülök neki. Úgy gondolom a nyelvismeret mindenhol kell”.

Azok, akik megszeretnék tanulni, hogy könnyebben boldoguljanak: „Igen, sajnos ezidáig nem sikerült elsajátítanom de mindenképp nagyon hasznos lenne, hisz enélkül nagyon nehezen érvényesülök szülőföldemen”, „Igen meg, boldogulás céljából”, „Igen, azért mert Ukrajnában élek és az ukrán nyelvtudás nélkül nehezen boldogul az ember”, „Igen, mivel Ukrajnában élünk ezért szükséges az államnyelv tudása”, „Megszeretném, mivel nehezen boldogulok”, „Megszeretném, azért az sokkal jobban segít boldogulni a mindennapokban például ha megállít a rendőr tudnék vele kommunikálni”, „Mindenképp megszeretném, mivel már csak így tudunk itthon érvényesülni”, „Igen, mivel elengedhetetlen, ha az életemet Ukrajnában képzelem el”, „Szándékomban állt. Fontos az érvényesülés és ügyintézés szempontjából”, „Megszeretném tanulni, hogy pl. hivatalban vagy egyéb helyen ne más beszéljen helyettem”, „Természetesen igen. Számomra elengedhetetlen. Elsősorban a házasság miatt, mivel a férjem és családja ukrán nyelvű, illetve a munkám végett is”.

Azonban vannak akik nem szeretnék tudni az államnyelvet: „Nem”, „Nem, tanulják meg az ukránok a magyart”, „Nem, mert nincs nyelvérzésem akár hogy is tanulom”, „Nem, nem tartom fontosnak ezt a nyelvet és nem is használtam soha”, „Nem igazán, mert megvan erre a megfelelő emberem, aki mindkét nyelven beszél, ez bőven elég nekem”, „Nem, mivel kevés helyzetben van rá szükségem”, „Nem, nem tetszik”, „Nem akarom, mert nehéz és nem is tetszik, de muszáj lenne, mivel nehezen boldogulok bizonyos szituációkban”, „Nincs rá szükségem”.

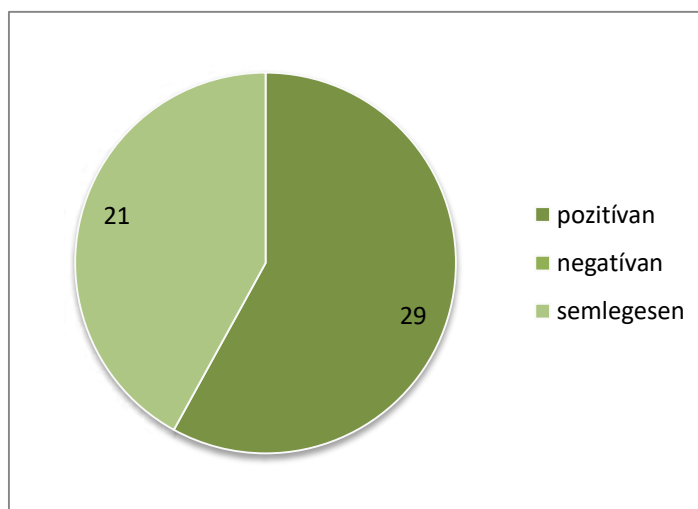
Illetve valaki már csak azért nem akarja, mert elköltözött külföldre: „Nem, mert kiköltöztem Magyarországra”, „Nem, mivel külföldön élek így már nincs szükségem rá”.(Péterfalva)

Ahogy a városiaknál is, itt is az vonható le a válaszokból, hogy valamennyiük szerintük azért fontos a nyelv ismerete, mert megkönnyítené helyzetüket. Azonban vannak

akik elégedettek saját nyelvtudásukkal, és akik úgy vélik, hogy nem szükséges az államnyelv ismerete. Ennek több oka is lehet, lehetséges hogy iskoláskorukban vagy akár felnőttkorukban sok negatív tapasztalatuk volt, amiért nem tudták megtanulni a nyelvet. Illetve, lehetséges, hogy már csak büszkesség miatt sem akarják tudni, mert valamilyen szituációban el voltak nyomva magyar megnyilvánulásuk miatt.

A 8.1 és 8.2 ábrán azt vehetjük szemügyre, hogy a nagyszülősi lakosok, hogyan viszonyulnak egymáshoz.

8.1 ábra Hogyan viszonyulnak az ukrán anyanyelvűekhez? (N=50)
(nagyszülősi magyar nyelvű kérdőívek alapján)

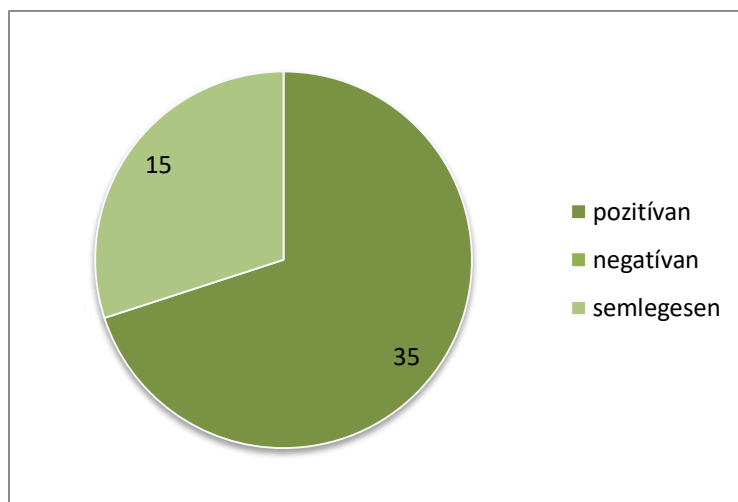

A nagyszülősi magyar nyelvű adatközlők válaszaiból (8.1. ábra) kitűnik, hogy az ukrán anyanyelvűekhez pozitívan, illetve semlegesén viszonyulnak. A negatív válaszlehetőséget senki sem választotta, tehát negatívan senki nem vélekedik az ukrán anyanyelvűekről. Továbbá azt is megmagyarázták, hogy miért viszonyulnak így hozzájuk. Azok válaszaik akik pozitívan viszonyulnak : „ pozitívan állok hozzá minden nyelvhez ” , „ együtt élünk ” , „ semmi bajom nincs velük ” , „mindenkinek a saját anyanyelve a legfontosabb”, „öt eltérő nyelven beszélek, ezért természetesen hogy pozitívan viszonyulok ” , „ tisztelem mások anyanyelvét”, „ fontos hogyan viselkedik az ember, tehát hogy milyen az ember, és nem a nyelve ” , „nincs értelme annak , hogy valakinek a származása miatt másképpen viszonyuljak ” , „ magamis beszélem az államnyelvet nyelvet”, „nincs okom máshogy vélekedni” , „édesapám magyar és ukrán edésanyám van, mind a kettő nyelv tetszi ” , az utolsó véleményről elmondható, hogy kétnyelvű családban nevelkedő egyénről van szó, az ilyen személyek különös helyzetben vannak érzelmi, nyelvi és kulturális szempontból is. Akik beszélnek és ismerik a nyelvet azok természetesen csak pozitív viszonyulásuk lehet hozzá.

A semlegesén viszonyuló válaszadók az alábbi véleményeket fogalmazták meg: „ nem az a legfontosabb hogy milyen nyelven beszél egy ember, ” , „nem számít milyen származású

valaki, magyar vagy ukrán, úgy fogok hozzá viszonyulni, mint ő hozzám”, „nem az anyanyelve határozza meg, az egyén személyiségét”, „fontos számomra az hogy ember legyen, mindegy milyen nyelven beszél”.

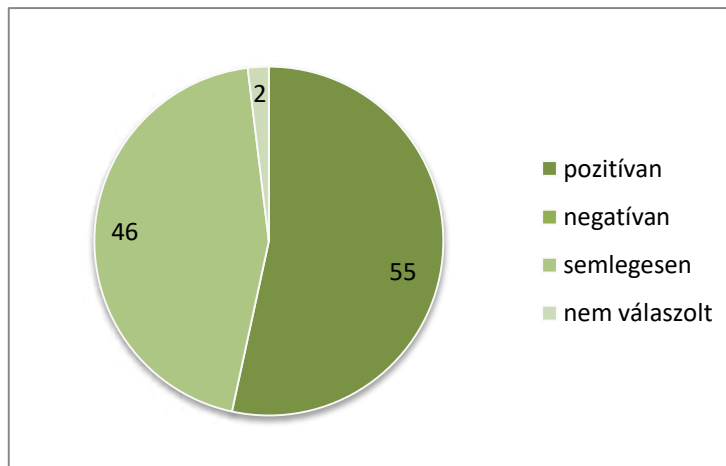
8.2 ábra Hogyan viszonyulnak a magyar anyanyelvűekhez? (N=50)
(nagyszülősi ukrán nyelvű kérdőívek alapján)

A nagyszülősi ukrán nyelvű válaszadók válaszaiból (8.2 ábra) is látszik, hogy a magyar anyanyelvűekhez a viszonyulásuk nem hordoz magán, negatív beállítódást. A pozitív viszonyulásukat a következőképpen magyarázták: «розмовляю з угорськомовними» („magyarokkal kommunikálok”), «є угорськомовні у сім'ї» („vannak magyar anyanyelvűek a családban”), «по-доброму відносяться до мене» („jól viszonyulnak hozzám”), «маю родину угорськомовну» („magyar rokonaim vannak”), «не важливо на якій мові спілкується людина, важливо щоб ви порозумілися» („nem fontos, hogy milyen nyelven beszél az ember, az a fontos hogy megértsék egymást”), «угорськомовні ніяк не відрізняються від українськомовних людей (окрім одного - мови)» („a magyar anyanyelvűek nem különböznek az ukrán anyanyelvűektől (a nyelven kívül)), «вони завжди допоможуть» („ők mindig segítenek”), «вони також такі жителі України як і ми» („ők is olyan lakosai Ukrajnának, mint mi is”), «вони бережливо і з повагою відносяться до традицій і до рідної мови» („ők tisztelettel viszonyulnak saját anyanyelvűkhöz és hagyományaikhoz”).

A semleges válaszlehetőséget jelölők az alábbi válaszokkal indokolták meg semlegességüket: «не важно якою мовою спілкується людина, важно тільки те, яка вона особистість» („nem az a fontos milyen nyelven beszél az ember, az a lényeg, hogy milyen ő maga”), «щоб була хороша людина» („fő, hogy jó ember legyen”).

8.3 ábra Hogyan viszonyulnak az ukrán anyanyelvűekhez? (N=103)

A település lakóinak is megkellett indokolniuk válaszaikat, azonban nem sokan fejtették ki véleményüket. Azok akik pozitívan viszonyulnak: „*Szeretek mindenkit*” „*ember az is*”, „*személytől és kapcsolati viszonytól függ*”.

Akik a semleges válaszlehetőséget jelölték, az alábbiakkal magyarázták: „*semmi problémám nincs, ha elfogadnak én is azt teszem*”, „*Ahogy ők viszonyulnak hozzám, én is úgy hozzájuk. De az ukránok nem nagyon szeretik a magyarokat*”, „*Nem igazán értek velük szót*”, „*Semmi bajom sincs velük amíg nekik sincs velem*”, „*Ez a kedves ukrán anyanyelvű személyétől függ úgy értem: ahogy viszonyulnak hozzám én is úgy hozzájuk...*”, „*ha megszólznak az anyanyelvem miatt én nyilván nem fogom őket...viszont nem lesznek felhőtlen gondolataim irántuk*”.

Összegezve láthatjuk, hogy sem az ukrán sem a magyar anyanyelvűek nem ítélik meg negatíván egymást, mivel az eredményekből megfigyelhető, hogy túlnyomóan pozitívan vélekednek egymásról.

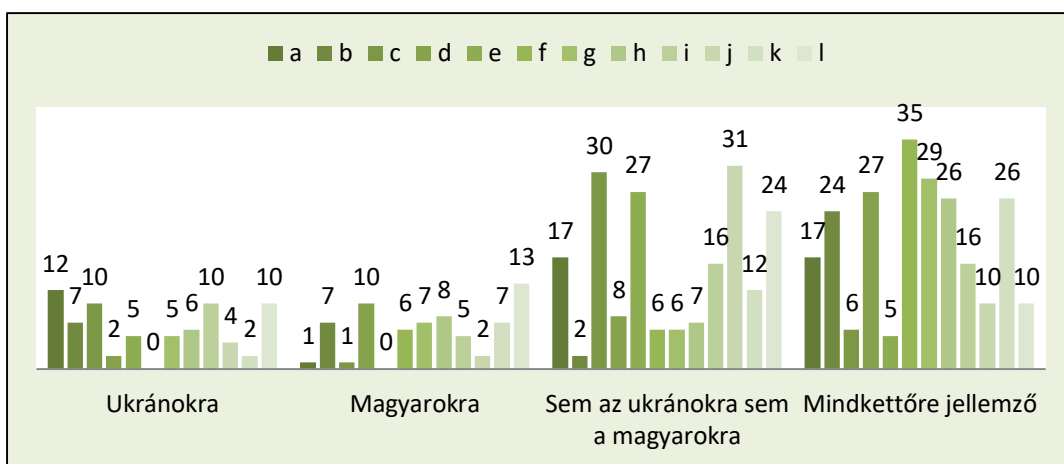
A felmérés következő kérdésében előítéletek voltak felsorolva, melynél az alábbi utasításnak megfelelően kértem őket a válaszaik jelölésében:

A következő tulajdonságok közül jelölje meg 1-gyel azokat, amelyeket jellemzőnek tart a magyarokra, 2-vel jelölje azokat, amelyek az ukránokra jellemzőek, tegyen 3-ast azokhoz a jellemzőkhöz, amelyek meglátása szerint sem az ukránokra sem a magyarokra nem jellemzőek, 4-est tegyen oda amely jellemző az ukránokra és a magyarokra (Beregszászi-Cserniczkó: 233-238).

- Önzők, a saját fajtájukat mindennél előbbre tartják.
- Büszkék magukra megbecsülik önmagukat és őseik hagyományait.
- Erőszakosak és terjeszkedők, a mások kárára akarnak előre haladni.
- Hűségeselek.
- Becsapnak másokat, amint lehetőségük nyílik rá, nem becsületesek, nincs bennük erkölcsi határ, amikor másokról van szó.

- f. Becsületesek és megbízhatóak egymás között, de nem dőlnek be az idegenek mindenféle aljas trükkjeinek.
- g. Bátrak és haladó felfogástíak, felkelnek saját dolgaik védelmében, megvédik azt, ami az, övék, és nem lehet őket kiforgatni abból, amit jogosan megszereztek.
- h. Összetartanak, másokat kirekesztettek maguk közül.
- i. Békeszeretőek, szeretik az embereket, csak az ellenségeikkel szemben él a szívükben gyűlölet.
- j. Erkölcstelenek és becstelének.
- k. Tisztességesek és becsületesek.
- l. Gyűlölködnek, különösen rosszindulatúak a nem hozzájuk tartozókkal szemben. (Beregszászi-Cserniczkó: 233-238).

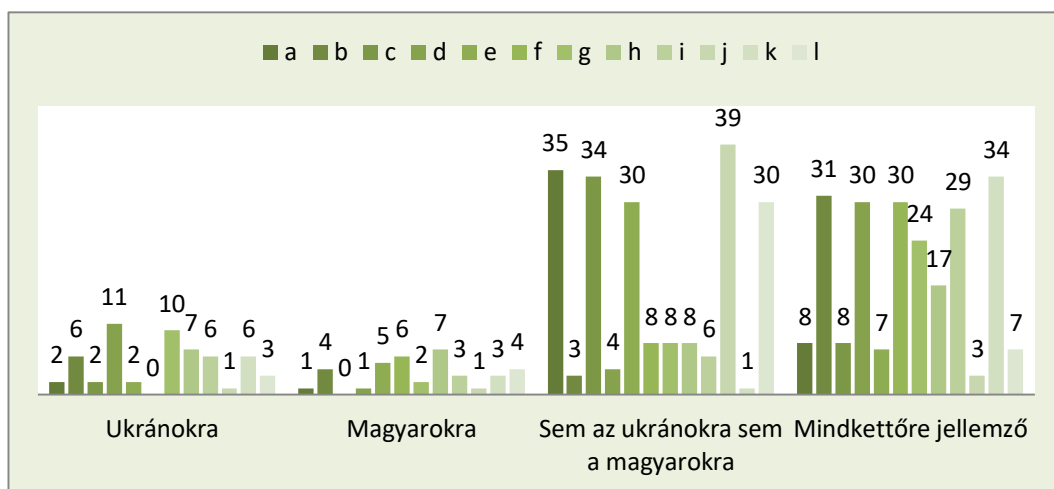
**9.1 ábra Nagyszőlősiék auto- és heterosztereotípiái
(nagyszőlősi magyar kérdőívek alapján) (N=50)**

A 9.1 ábrán alapján az olyan pozitív tulajdonságokat mint a *büszkék magukra*, *tisztességesek és becsületesek*, *bátrak*, *hűségesek*, *békeszeretők*, a nagyszőlősi magyarok elsősorban saját közösségükre tartják jellegzetesnek. Azonban a megkérdezettek többsége azt vallotta, hogy az ukránokra és a magyarokra is jellemzőek ezek a tulajdonságok.

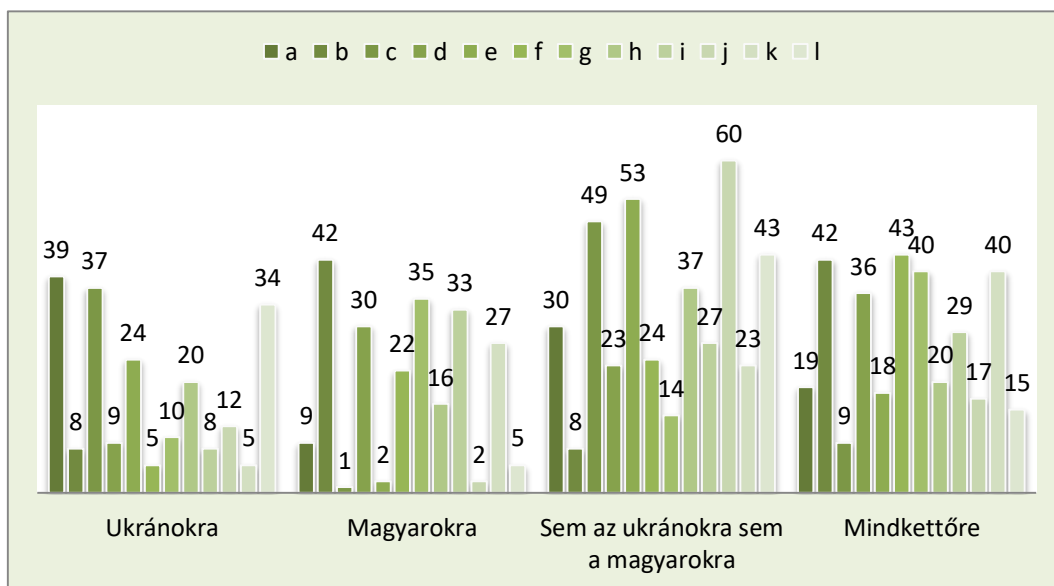
A 9.2 ábrán a nagyszőlősi ukrán megkérdezettek válaszait tüntettem fel.

9.2 ábra Nagyszőlősiiek auto- és heterosztereotípiái (N=50)
(nagyszőlősi ukrán kérdőívek alapján)

A legtöbb nagyszőlősi ukrán válaszadó észrevétele szerint, az adott állítások mindkét vagy egyik nép csoportja sem jellemzőek. Vagyis láthatjuk, hogy arányaiban többen vélekednek egymásról pozitívan az ukránok és a magyarok, valamint önmagukról alkotott véleményük is optimista.

9.3 ábra Péterfalva, Forgolány, Tiszaújlak, Karácsfalva lakosságainak auto- és heterosztereotípiái (N=103)

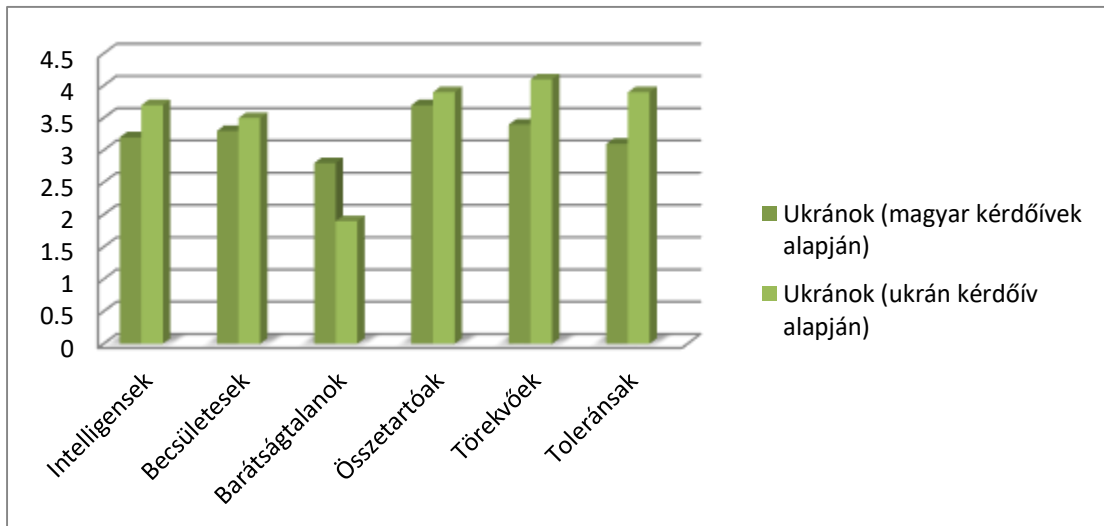

A legtöbb adott sztereotípiákról a falusi adatközlők legnagyobb része, inkább önmagáról vélekedik pozitívan, mint másokról.

Hasonlóan az előzőekhez, itt is egy ötfokú skálán (1= egyáltalán nem jellemző, 5 = teljesen jellemző) kellett értékelni az adott nemzetiségeknél, hogy az adott tulajdonságok

menyire passzolnak rá az ukránokra, magyarokra. Az ukránokra jellemző tulajdonságokat a 10. 1 ábrán mutattam be. Átlagot vontam az eredményekből.

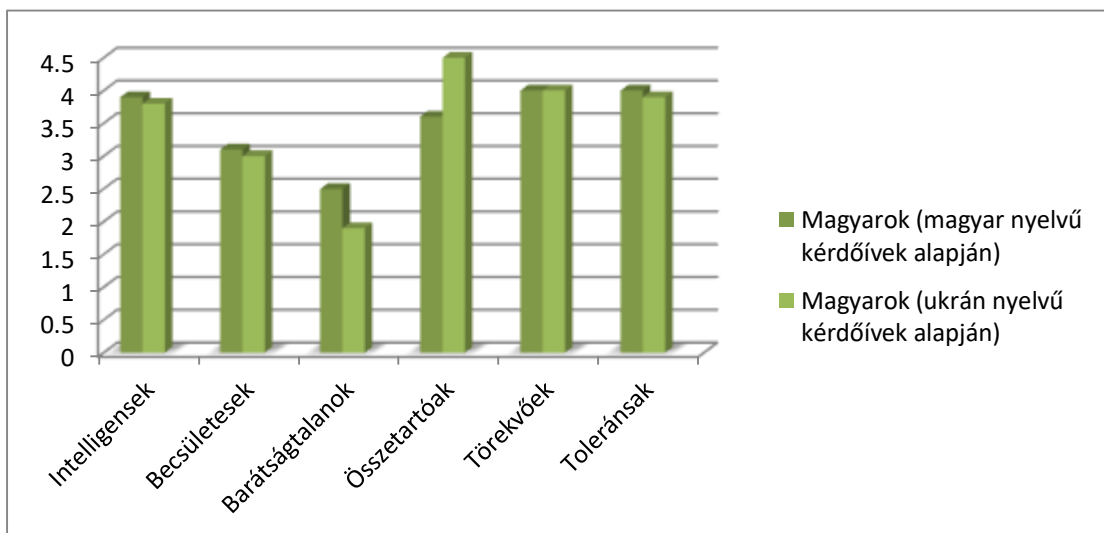
10.1 ábra Ukránok jellemző tulajdonságai (N=50)

A 10.1 ábrán látható adatokból kitűnik, hogy az ukránok saját magukhoz pozitívan viszonyulnak. Az is leolvasható hogy a városi magyar adatközlők közül többen vélik úgy, hogy az ukránok barátságtalanok.

A magyar emberekre jellemző tulajdonságokat a 10.2 ábrán tüntettem fel.

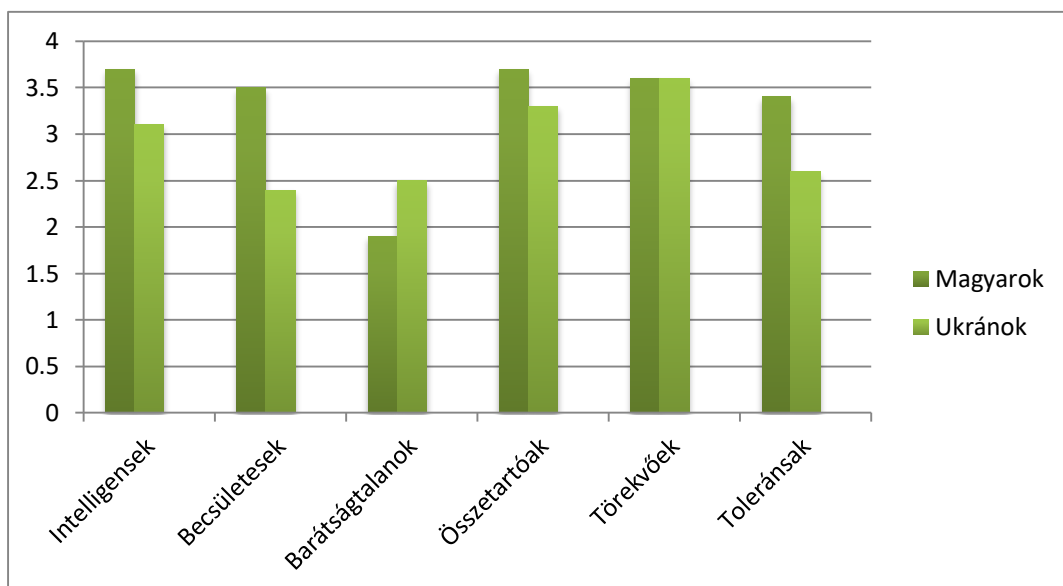
10.2 ábra Magyarok jellemző tulajdonságai (N=50)

Összegezve, arra a következtetésre lehet jutni, hogy a nagyszőlősi magyar és ukrán közösségekben nem tekintenek ellenségesen egymásra, pozitív képet alkotnak maguk közöttük, mi több az ukránok barátságosabbanak és összetartóbbnak látják a magyarokat, mint ők saját magukat.

A 10.3 ábrán pedig a péterfalvi, forgolányi, tiszaujlaki és karácsfalván élők véleményeit figyelhetjük meg a fentebb említett állítások kapcsán.

10.3 ábra Ukránok és magyarok jellemző tulajdonságai (N=103)

A számok nem nagyban térnek el egymástól, de a magyarokról jobb véleményük van, mint az ukránokról. Arra a tulajdonságra, hogy törekvőek egyforma eredmény lett, vagyis a magyarok magukat pont olyan törekvőnek tartják, mint az ukránokat is.

A válaszadóknak nemcsak a magyarok és ukránok jellemző tulajdonságaikról kellett véleményt nyilvánítani, hanem a nyelvek jellemzéséről is. A város ukrán, illetve magyar adatközlői hasonló tulajdonságokat írtak, ezért válaszaikat egybevettem. Az ukrán adatközlőkből 6-an, a magyarból pedig 10-en nem válaszoltak. A szóval és a kifejezéssel összefüggő válaszok a következők voltak: „*kiszámíthatatlan*”, „*a szókincse gazdag*”, „*átlagos*”, „*semleges*”, „*szép*”, „*színes*”, «*багата виразністю*» („*gazdag kifejezésben*”). A nyelvtant jellemző tulajdonságokat is tünettek fel, például: „*nehéz*”, „*a magyarnál sokkal egyszerűbb*”, «*легка*» („*könnyű*”). A tanulhatóságával kapcsolatosan a következőket írták: „*érthető*”, „*könnyű*”, „*könnyen el lehet sajátítani*”, „*a nehétsége közepes*”, «*легко вивчити*» („*könnyű megtanulni*”). Ami a kiejtést és a hangzást illeti: „*harmonikus*”, „*zord*”, „*kemény*”, „*melódikus*”, „*dallamos*”, «*соловіна*», «*милослушна*», «*мелодійна*» („*melodikus*”).

A magyar nyelv jellemzői úgyszintén különböző kategóriákba sorolhatóak:

a) A szavakkal, illetve a kifejezésekkel összefüggő válaszok: «*багатозначна*» („*sokértelmű*”) «*важка*» („*nehéz*”), „*gazdag*”, „*választékos*”, „*színes*”, „*sokértelmű*”, „*kifejező*”, „*egyedi*”, „*szép*”, „*bő a szókincse*”, „*hosszú szavak*”, „*változó*”, „*magasztos*”, „*közvetlen*”.

b) A nyelvtant jellemző tulajdonságok: „nehéz”, „nehéz a nyelvtan”, „nehéz a nem magyar ember számára is”, „nem könnyű”, „bonyolult”, „összetett”, «важка».

c) Hangzás és kiejtés : „szép”, „komoly”, „kellemes”, „dallamos”, „kemény”, „nem melódikus”, „gyönyörű”, „melódikus”, „kemény a kiejtésében”, „lágyszépségében”, «тверда у вимові» („kiejtésben kemény”).

d) Az elsajátítása: „nehéz elsajátítani”, „nehéz megtanulni”, „elég nehéz a tanulásban”, „nagyon nehéz megtanulni a nyelvet”, „nehezen tanulható”, „majdnem a legnehezebb”, «складна у вивченні», «важка до вивчення».

e) Az érthetőséget megnevező válaszok: „érthető”.

A leggyakrabban a kiejtéssel és a hangzással összefüggő válaszok fordultak elő. A nyelv tanulhatóságára vonatkozó válaszok a második helyen állnak.

A magyar, illetve az ukrán nyelv jellemzésére a falusi adatközlőket is megkértem, 103 válasz érkezett, a két jellemzést egybevettem. Ők a következőket írták: „Magyar- bő a szóincse, ukrán- szép”, „Ukrán melodikus, magyar szép”, „Mindkettő a maga módján szép”, „Mindkettő nehéz”, „Nekem az ukrán nyelv nagyon tetszik, szép a hangzása. A magyar pedig jó mert úgy beszélek”, „Ukrán csúnya, magyar- szép”, „Ukrán-semleges, nehéz, magyar-nehéz, szép, bő”, „Ukrán- egyszerű, mégsem beszélnek, sokan keverik az oroszral jómagam is”, „Könnyed-magyar, hangsúlyban gazdag az ukrán”, „Ukrán nehéz, mivel anyanyelvemhez képest idegen”, „Ukrán - szép, magyar- paraszti”, „Magyar - nehéz, szép, érdekes. Ukrán- könnyű, szép”, „Magyar-szép de nehéz megtanulni, ukrán-szintén szép viszont könnyebb megtanulni”, „Szerintem mind a két nyelv a maga módján szép és jól hangzó nyelvek”, „Ukrán-énekes, magyar -bonyolult, de szép”, „Ukrán szép, dallamos, a magyar sokoldalú, ütemes”, „Ukrán-vad, erős. Magyar-szép, nehéz”, „Az ukrán elég kemény hangzású, az orosz lágyszépség, de megvan mindkettőnek a szépsége”, „Relatív, hogy kinek mit jelent a szép, de természetesen mindenkinek a saját anyanyelve a legszebb, nekem a magyar”, „Az ukrán - egy igazán szép nyelv, a magyar pedig szívhezszorító”, Ukrán-rímes, magyar-hagyományörző”, „ukrán-nyakatekert”, „Magyar-sokszínű, ukrán-folyton megújuló”, „Ukrán- hagyomány tisztelő, magyar – intelligens”, „A magyar az anyanyelvem, számomra ez a legszebb. Az ukrán nyelvvel is szép a maga módján, az egyetlen gond vele az, hogy rá eröltetik az emberekre”, „ A magyar nyelv egy nagyon szép, összetett és elsőképp nehezen megtanulható nyelv. Viszont több szóval kifejezhető bármi, mint a többi nyelvben. Számtalan szavunk van, amit különböző pillanatokban lehet használni. Ellenben az ukrán nyelv számomra egy bonyolult, nehezen megtanulható nyelv. Ha az ember nem tartózkodik ukrán közegben akkor nehezebben sajátítja el az ukrán nyelvet”, „Környékünkön sajnos ritka aki szépen beszél ukránul, de aki tényleg azt a nyelvet beszéli az sokkal szebb”, „A magyar nyelv

nagyon nehéz, de egyben gyönyörű nyelv és örülök, hogy ez lehet az anyanyelvem, úgy gondolom megtanulása sokkal több munkával járna, mint az ukrán nyelvé”, „ Magyar szép, változatos káromkodás”.

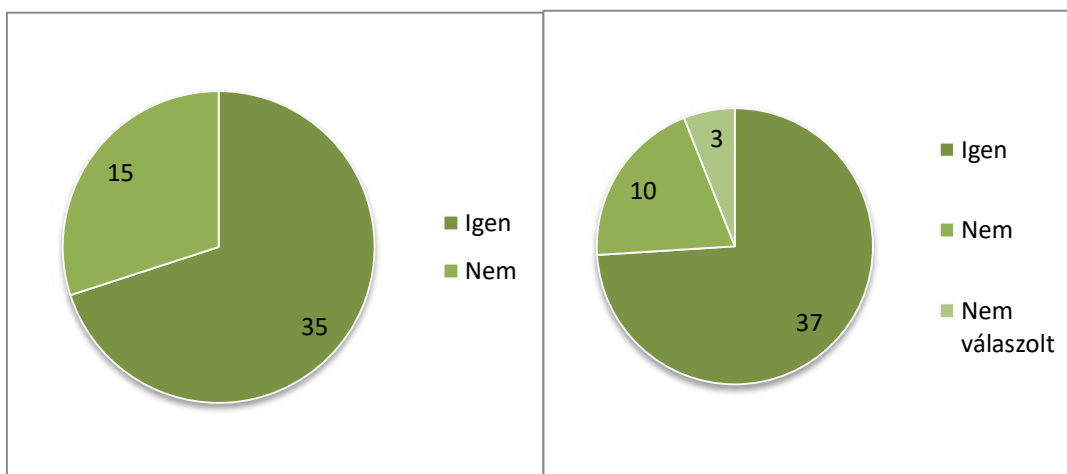
Láthatjuk, hogy különböző vélemények vannak, a válaszadók, pont úgy, mint a városiak is úgy jellemzték a két nyelvet amely a kiejtés és hangzással, illetve a tanulhatóságával kapcsolatos, stb. Illetve az is látható, hogy a legtöbben a saját anyanyelvéről pozitívan vélekedik, azonban akadtak olyanok is akik a másik nyelvet is szépnek tartják.

A nyelvváltozatok csoportjához tartozik minden természetes nyelv. Két fő típusát szokták elkülöníteni a nyelvváltozatoknak. Az első típushoz a társadalmi nyelvváltozatok, másik típushoz a területi nyelvváltozatok tartoznak. Az utóbbi típusnak a nyelvjárások a legismertebb tagjai (Kiss 2017: 199).

Emiatt nyelvjárásra vonatkozó kérdések is voltak a kérdőívben. Az alábbi ábrákon különleges adatok vannak, mivel a köztudatban az a vélemény létezik, hogy nem beszélnek nyelvjárásban a városi lakosok.

A következő ábrákon (11.1) a nyelvjárást beszélő és nem beszélő válaszadók száma vehető észre.

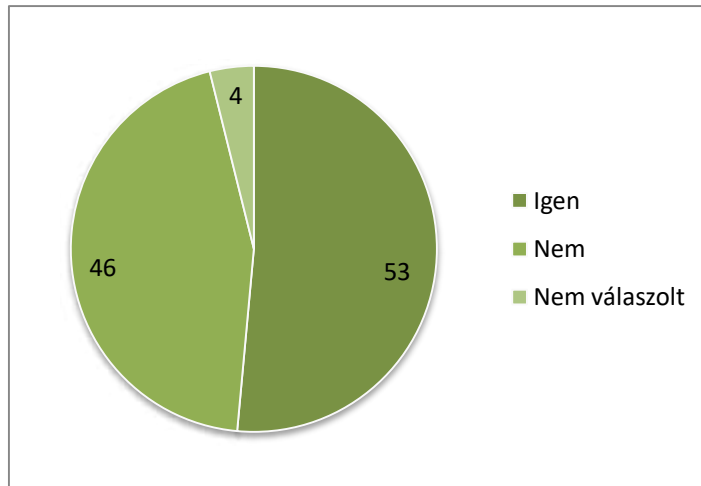
11.1 ábra Beszél valamilyen nyelvjárásban? (N=100)
(nagyszülősi magyar és ukrán nyelvű kérdőívek alapján)

35-en vallották be azt, a nagyszülősi magyar kitöltőknél, hogy ők beszélnek valamilyen nyelvjárásban. 15-en jelentették ki hogy nem beszélnek nyelvjárásban. Ha a két ábrát egymáshoz viszonyítjuk, észrevehetjük, hogy az eredmények nem nagy mértékben térnek el egymástól. A nagyszülősi ukrán kérdőívet kitöltő válaszadókból 37-en vallják azt, hogy beszélnek nyelvjárásban, valamint azt vallják 10-en, hogy nem beszélnek nyelvjárásban.

A 11.2 ábrán , a választott települések lakóinak véleményét láthatjuk.

11.2 ábra Beszél valamilyen nyelvjárásban? (N =103)

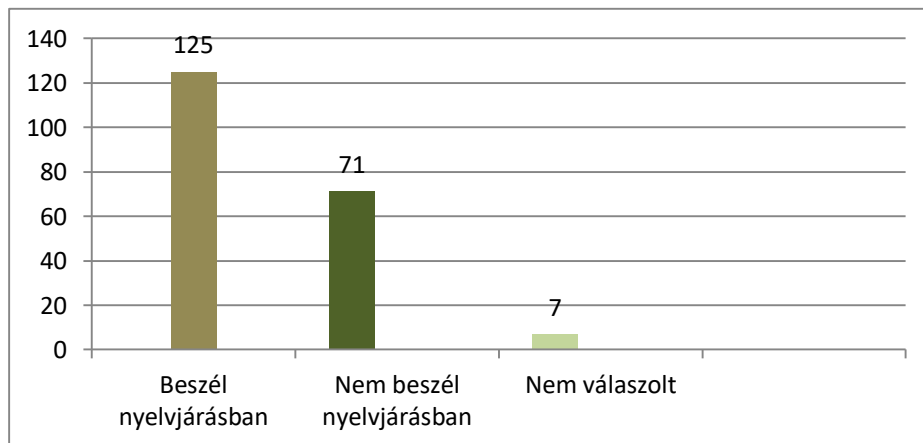

A falusi lakosókból 53 vallják azt, hogy beszélnek nyelvjárásban, 46 pedig úgy tartják hogy ők nem beszélnek nyelvjárásba.

A nagyszülősi adatközlőknél egyértelműen látszik, hogy legtöbbjük tudatában van annak, hogy beszél valamilyen nyelvjárásban. A falusi adatközlőknél is a többsége úgy véli, hogy beszélnek valamilyen nyelvjárásba, de a városéhoz képest mégis többen jelölték azt, hogy nem beszélnek semmilyen nyelvjárásba.

Az alábbi összesítő diagramon (11.3 ábra) bemutatom a 203 adatközlő válaszait, hogy átláthatóbb legyen.

11.3 ábra Beszél valamilyen nyelvjárásban? (N =203)

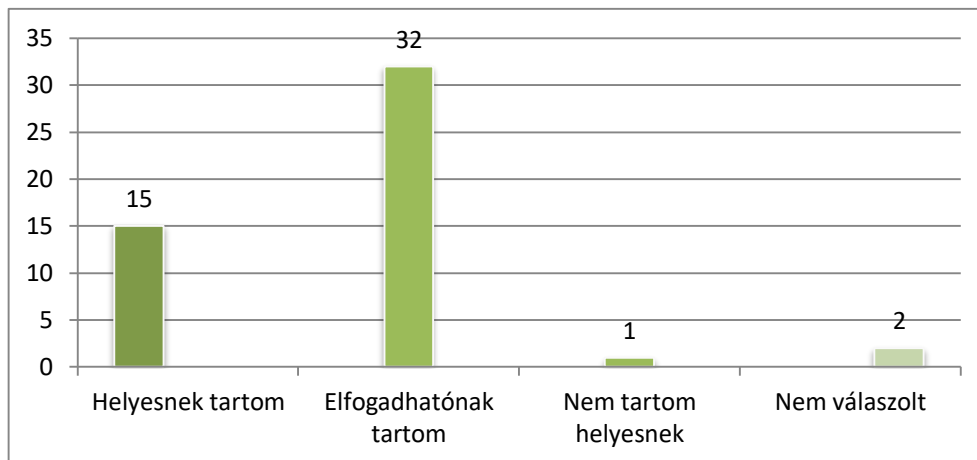

A normától eltérő nyelvhasználatot képesek vagyunk elítélni. Ha valaki beszéde során nem odaillően fejezi ki magát negatív véleményt alkothatunk róla. A nyelvjárás az otthoni (informális) nyelvhasználati szintereken szoktuk használni már gyemekkorunk óta, ezért nagyon nehéz hirtelen átváltani az irodalmi nyelvváltozatra.

A vizsgálatban arról is szerettem volna az adatközlőktől informormációt szerezni, hogy mi a véleményük, azokról akik nyelvjárásban beszélnek.

A 12.1 diagramon a magyar adatközlők válaszait tüntettem fel.

12.1 ábra Mi a véleménye azokról, akik nyelvjárásban beszélnek? (N=50)
(nagyszőlősi magyar nyelvű kérdőívek alapján)

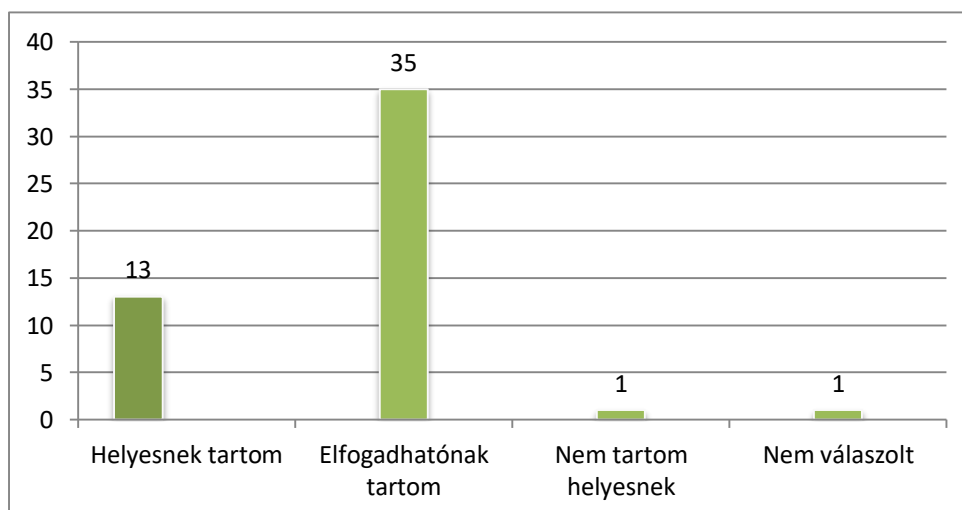

A nyelvjárási elemek használatát helyesnek tartók az alábbi véleménnyel voltak: „ez számukra normális”, „értéket képvisel”, „ilyen környezetben élnek”, „a kultúra részéhez tartozik”, „megvan mindenkinek a maga gondolata”, „mivel jó”, „mindenhol van a világon nyelvjárás”.

Azok gondolatai akik elfogadhatónak tartják: „a régi kárpátaljai nyelvek, így megmaradnak”, „beszélem”, „nekem ez a normális, mivel én is beszélek nyelvjárásban”, „valaki csak így tud beszélni”, „nem tehet róla, hogy ilyen közegbe nőtt fel”, „tetszik és nem ellenzem a nyelvjárást”, „szoktam használni”, „mindenkinek joga van hozzá, hogy úgy beszéljen ahogy akar”, „egy hagyomány a nyelvjárás”.

Voltak olyanok is, akik nem tartották helyesnek a nyelvjárásban való beszédet: „a sztendert nyelvváltozatot kell használni”.

12.2 ábra Mi a véleménye azokról, akik nyelvjárásban beszélnek? (N=50)
(nagyszőlősi ukrán nyelvű kérdőívek alapján)

Az ukrán kérdőíveket kitöltő személyek, hasonlóan válaszoltak a magyar válaszadókhöz. Három válaszlehetőség volt, ebből a helyesnek tartom válaszlehetőséget 13-an jelölték, az elfogadhatót 35-en. Egy kitöltő jelölte a nem tartom helyesnek válaszlehetőséget. Egy adatközlő nem válaszolt.

Azon személyek indoklásai, akik helyesnek tartják, ha valaki nyelvjárásban beszél: «свій діалект має кожна місцевість» („mert, minden településnek megvan a saját nyelvjárása”), «частина культури» („ez a kultúránkhoz tartozik”), «багато хто розмовляє у центрі» („a városban sokan beszélnek így”), «ми на Закарпатті народилися» („Kárpátalján születtünk”), «на Закарпатті проживаємо» („mert Kárpátalján lakunk”).

Az elfogadhatóság mellett érvelők: «на суспільство має історичний вплив» („történelmi hatása van”), «залежить від звичаїв території» („a helyiség szokásaitól függ”), «розмовляю сама діалектом» („beszélek nyelvjárásban”), «люди будуть розмовляти діалектом завжди» („nyelvjárásban fognak beszélni az emberek mindig”), «для Закарпаття характерно» („Kárpátaljára ez vall”), «діалект має зберігатися довго» („a nyelvjárás sokáig kell hogy éljen”), «діалект вирізняє людей серед інших» („a nyelvjárás kiemel embereket a többiek közül”).

Egy kitöltő nem tartja helyesnek: «діалект загрожує мову, на мою думку це неправильно» („a nyelvjárás „beszenyesíti” a nyelvet, ezért szerintem ez nem helyes”).

A falusi adatközlőknek úgyszintén válaszolniuk kellett erre a kérdésre, 78 válasz érkezett, ők a következőket írták: „Semleges”, „Elfogadom”, „Érdekes”, „Pozitív”, „Kicsit vicces, de ha ők úgy szokták meg akkor nekem is teljesen mindegy” „Minden nyelvjárásnak megvan a saját maga történelme. Ezeket nem lehet és nem is szabad teljesen elhagyni. Tudni kell, hogy milyen közegekben beszélhetünk nyelvjárásban és mikor kell használnunk a köznyelvet”, „Vannak nagyon szép nyelvjárások, és vannak olyanok amelyek nehezen érthetőek”, „Ugyan olyan emberek mint bárki más”, „Nem elítélendő, mivel a nyelvjárásból alakult ki a köznyelvi változat” „Érdekes szavakat lehet megtanulni tőlük”, „Pozitív, de jó ha tudják az irodalmi nyelvet is”, „Nincs bajom velük”, „Semmi baj nincs a nyelvjárásokkal”, „Pozitívan állok hozzá, hiszen ez nem hiba, sőt inkább egy érték”, „Nincs vele semmi gond, ha ismerik nyelvüknek a sztenderd változatát és tudják adekvát módon alkalmazni”, „Nincs azzal semmi baj, ha mellette beszél az irodalmi magyart”, „Szerintem mindenki beszél valamilyen nyelvjárásban és nincs ezzel semmi baj”, „Színesebb tőlük a világ”, „Semmi különösebbet nem gondolok erről, néha szellemesnek tartom”, „Mulatságos, de nem rossz értelemben, kedvelem, amikor másképp mondunk/mondanak valamit...jót nevetünk egymás közt”, „Szuper, hogy nem félnek mások lenni, felvállalják igaz magyar gyökereiket”, „Érdekes és néha vicces hallgatni őket, de ez teszi sokszínűvé a nyelve”, „Tolerálható”,

„Élő hagyomány”, „Azok az igazi kárpátaljaiak”, „Ők így szokták meg, nekik így a természetes szerintem pedig aranyos”, „Minden ember saját szíve joga hogy beszél”, „Szép dolog a nyelvjárás”, „Néha érdekesen fejezik ki magukat, aki nem ismeri azt a nyelvjárást nem is biztos, hogy teljes mértékben megérti mondandójukat. Van pár ilyen ismerősöm”, „Szerintem ez teljesen normális dolog. Viszont néhány helyen tudni kell hanyagolni a nyelvjárást”, „Különleges”, „Első hallásra furá, de hozzá lehet szokni, mindegyik településnek megvannak az értékei. Legyen az egy nyelvjárás, hagyomány, vagy bármilyen más szokás”, „Környezetük határozza ezt meg, nem tehetnek róla, így teljes mértékben elfogadom mindenki részéről” , „Lakóhelyi ártalom”, „Egyáltalán nem zavar, ha valaki nyelvjárásban beszél, hiszen tudjuk hogy vannak olyan települések ahol nyelvjárásban beszélnek, és elfogadjuk és próbáljuk megérteni az ők nyelvezetüket”.

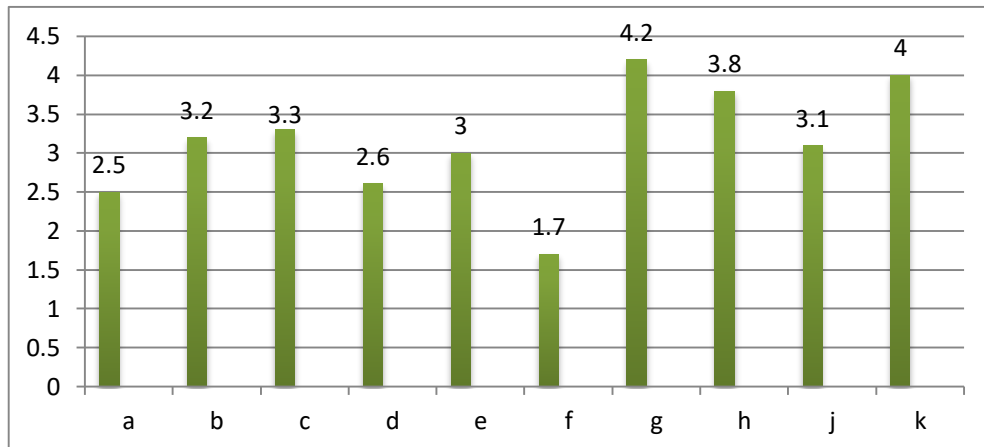
A megindokolt válaszokból megfigyelhető, hogy az adatközlők többsége elfogadhatónak tartja, tehát nem ítélik el azokat akik nyelvjárásban beszélnek, sőt helyesnek is tartják.

A nyelvváltozattal kapcsolatosan minden közösségben vannak elterjedt sztereotípiák. 1-től 5-ig terjedő (1–egyáltalán nem értek egyet, 5–teljesen egyet értek) skála segítségével a válaszadóknak arról kellett nyilatkozniuk, mennyire értenek egyet a következő állításokkal: a) Ma már kevesen beszélnek nyelvjárásban; b) A pedagógus feladata, hogy a nyelvjárási beszéd helyett a köznyelvet sajátítsák el a tanulókkal; c) Napjainkban elengedhetetlen a köznyelv elsajátítása; d) A nyelvjárás a köznyelv romlott változata; e) Az iskolában csak köznyelven kell beszélni; f) A nyelvjárásban beszélő ember műveletlen; g) Jó ha beszélünk valamilyen nyelvjárást is, és ismerjük a köznyelvet is, h) A nyelvjárás érték, fontos a megőrzése, j) A nyelvjárás az eredeti romtalan nyelvváltozat k) A pedagógusok feladata, hogy a köznyelv oktatása mellett a nyelvjárások értékeire is felhívja a figyelmét (Lakatos 2010).

13.1 ábra Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? (5 – teljesen, 1-egyáltalán nem)

(N=50)

(nagyszőlősi magyar nyelvű kérdőívek alapján)

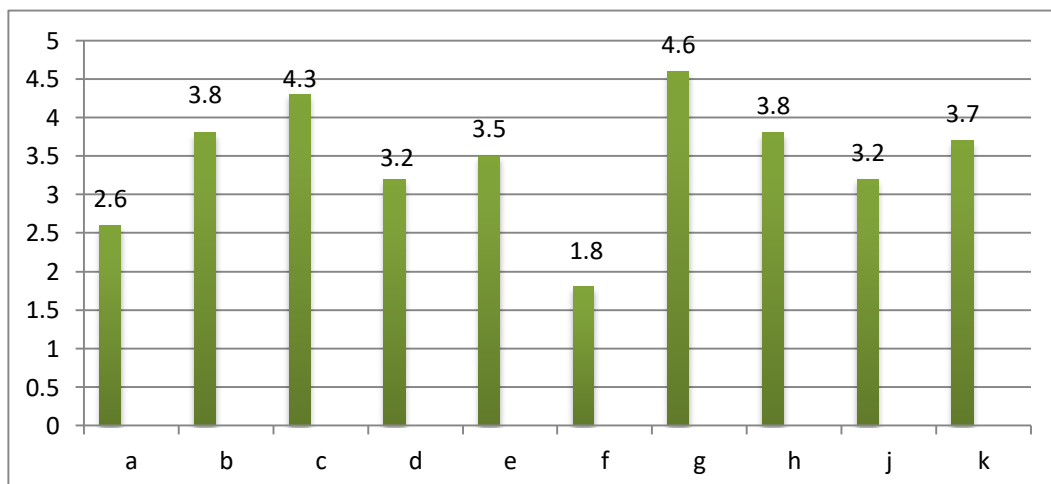

Napjainkban a köznyelv elsajátítása nélkülözhetetlen elem, de ennek ellenére jó, ha valamilyen nyelvjárást beszélünk, és a köznyelvet is ismerjük. A megkérdezettek túlnyomó része azzal az állítással, hogy a nyelvjárás érték egyet értettek, valamint azzal is, hogy a nyelvjárást fontos megőrizni. Mind emellett pozitív véleményük van arról, hogy a pedagógusok fontos feladata, felhívni a tanulók figyelmét a nyelvjárások értékeire is, a köznyelv oktatása mellett.

13.2 ábra Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? (5 – teljesen, 1-egyáltalán nem)

(N=50)

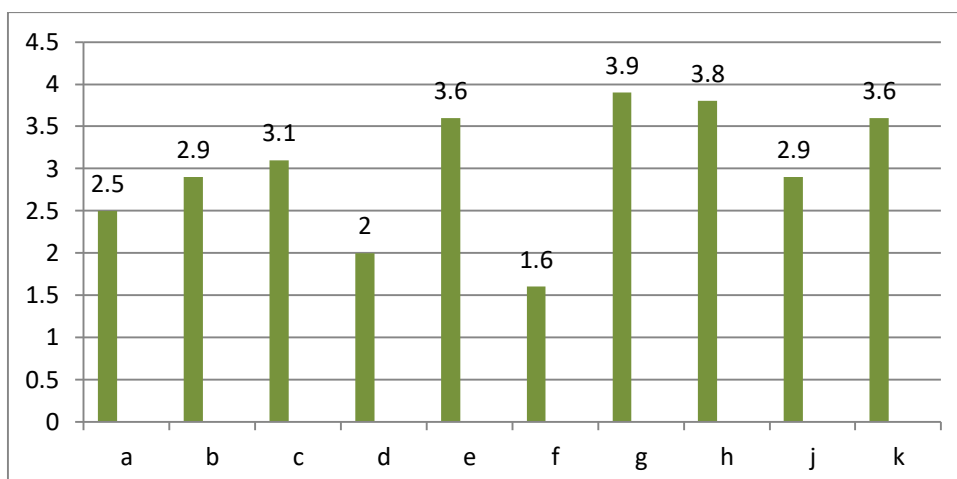
(nagyszőlősi ukrán nyelvű kérdőívek alapján)

Az adatok száma a nagyszőlősi ukrán nyelvű adatközlőknél nem nagyban térnek el a magyar kérdőívet kitöltő adatközlőitől. Ők is azt vallják, hogy jó tudni mind a két nyelvváltozatot, a nyelvjárást és a köznyelvet is. Emellett, kevesen tartják műveletlenek a nyelvjárásban beszélő embereket.

13.3 ábra Mennyire ért egyet az alábbi állításokkal? (5 – teljesen, 1-egyáltalán nem)

N=103

A falusi adatközlők, túlnyomó részük is abban éretnek leginkább egyet, hogy jó ha beszélünk valamilyen nyelvjárást is, és ismerjük a köznyelvet is, illetve a nyelvjárás érték, fontos a megőrzése. Tehát, a nyelvjárás jövőjéről vélekedve nem tapasztalható feltétlenül elutasító hozzáállás.

V. A vizsgált helyszínek nyelvi tájképe

5.1 Nagyszőlős nyelvi tájképe

Nagyszőlős azon kárpátaljai települések egyike, amelyek nemzetiségi összetételük alapján a majdnem tiszta ukránlakta települések csoportját alkotják, de úgyszintén vannak itt magyarok, oroszok, stb. Az utolsó népszámlálási adatok szerint, Nagyszőlősön 13,54 % magyar anyanyelvű. Ezen kívül a korábbi Nagyszőlősi járás falvaiban is különböző nemzetiségek képviselői élnek, ezért a járás lakosságának egy része Nagyszőlősre szokott utazni, vásárolni.

A község utcáin járva egynyelvű és többnyelvű feliratokkal is lehet egyaránt találkozni. Magyar és ukrán nyelvű táblákkal, kiírásokkal, valamint magyar-ukrán táblákkal, de az angol nyelvű kiírások is jelen vannak a városban.

A vizsgálat során digitális fényképek készültek, amelyeken elengedhetetlen elem a magyar nyelv vagy a nyelvjárási egységek megjelenése. A következő képeken láthatunk néhány példát:

1.kép Kétnyelvű felirat (Forrás: Saját fotó)

2.kép Kétnyelvű felirat (Forrás:Saját fotó)

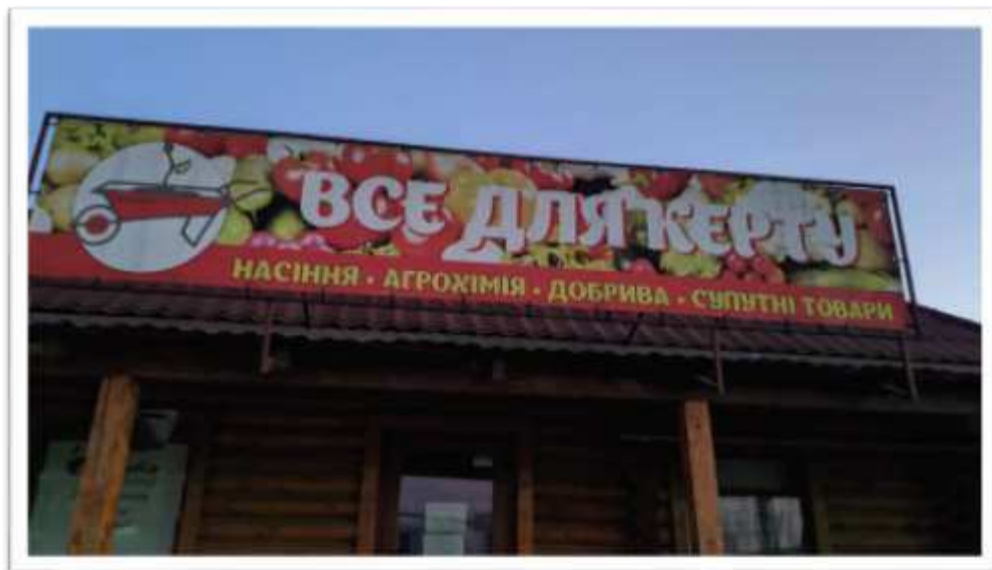
3.kép Kétnyelvű felirat (Forrás:Saját fotó)

A kétnyelvű feliratok nem csak a helyi üzleteken, hanem a helyi piacon is láthatók. Ilyen például:

4.kép Fűszert reklámozó kiírás (Forrás:Saját fotó)

A «Все для керту» nevű üzletben olyan árut árulnak ami a gazdálkodáshoz, kertészkedéshez szükséges. Ebben a névben egy kölcsönzött szót láthatunk.

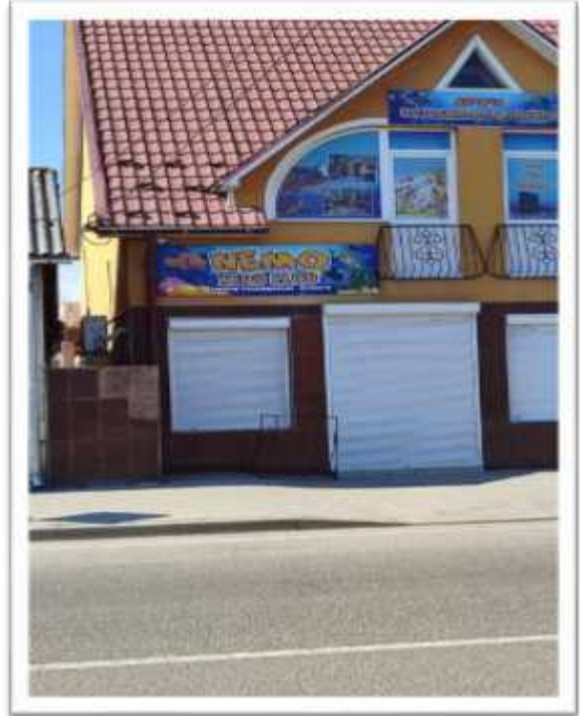
5.kép kölcsönzött szó (Forrás:Saját fotó)

A „Kert” Kárpátalján elterjedt dialektika. A szó a magyar nyelvből kölcsönzött.

Jellemző, hogy a nyelvi tájkép kialakításában nem csak azok a nyelvek játszanak szerepet, amelyeken közvetlenül kommunikálnak egy adott területen, hanem az olyan globális nyelvek is, mint az angol. Nagyszőlősen több angol-ukrán nyelvű felirattal találkozhatunk. Például:

6. kép Angol-ukrán feliratú névtábla (Forrás:Saját fotó)

7.kép Angol-ukrán nyelvű feliratú névtábla

(Forrás:Saját fotó)

Látható, hogy ezeken a képeken az angol szöveg hangsúlyosabb szerepet kap, mint az ukrán.

A következő képen az étterem irányába mutató angol nyelvű tábláját szemléltettem:

8.kép Angol feliratú jelzőtábla (Forrás:Saját fotó)

Tehát, Nagyszőlősen egynyelvű angol jelzőtáblákkal is lehet találkozni.

5.2 Tiszaújlak nyelvi tájképe

Tiszaújlakon nemcsak egynyelvű ukrán felirattal, de egynyelvű magyar felirattal is lehet találkozni. A következő képen szeretném ezt szemléltetni:

1. kép Tiszaújlak egyik üzletének egynyelvű magyar felirata (Forrás:Saját fotó)

A második fényképen ugyan az első szó ukrán, de a kávézó neve magyar, ami jobban ki is van emelve.

2.kép Prima lángós kávézó (Forrás:Saját fotó)

A Prima lángós kávézónak hirdetőtáblája is van. A következő képekkel szeretném demonstrálni:

3.kép A Prima lángós kávézójának kényelvű hirdetőtáblája.

A hirdetőtáblán jól látható a menü ajánlásai, amit két nyelven, magyarul és ukránul mutatnak be.

4.kép Egynyelvű angol nevű üzlet (Forrás:Saját fotó)

A negyedik képen látható, hogy Tiszaújlakon is lehet találkozni angol nyelvvel. A képen egy üzlet neve található, egy nyelven.

5.3 Péterfalva nyelvi tájképe

Péterfalva mivel egy magyarlakta település itt is két nyelvű táblákkal lehet találkozni. Az első képen egy üzlet hirdetőtábláját láthatjuk, az egyik oldalán magyar kiírással, a másikon pedig ukrán kiírással.

1.kép Az „ABC” kétnyelvű hirdetőtáblája (Forrás:Saját fotó)

Az állatgyógyszertár hirdető táblája is két nyelven tekinthető meg:

2.kép Péterfalva állatgyógyszertárának hirdetőtáblája (Forrás:Saját fotó)

Péterfalván is angol nyelvű felirattal lehet találkozni. Az étterem főfelirata angol nyelven van, de tájékozodni már csak magyar és ukrán nyelven tudnak az ide látogatók.

3.kép Ukrán, magyar és angol nyelvű szöveg egy péterfalvi hirdetőtáblán (Forrás:Saját fotó)

5.4 Forgolány nyelvi tájképe

Forgolányba is találkozhatunk kétnyelvű feliratokkal, akár intézményeken, akár hirdetőtáblákon is. Példák lehetnek a következő képek:

1.kép Forgolány óvodájának egynyelvű névtáblája (Forrás:Saját fotó) 2.kép Kétnyelvű felirat

5.5 Karácsfalva nyelvi téjképe

Helyenként Karácsfalván is lehet találkozni ukrán-magyar nyelvű kiírással, ilyen például az első képen látható névtábla, a mellette látható második képen szintén a falu egynyelvű névtábláját figyelhetjük meg.

1.kép Karácsfalva ukrán-magyar névtáblája (Forrás:Saját fotó)

2.kép Karácsfalva egynyelvű névtáblája (Forrás:Saját fotó)

Összegezve elmondható, hogy a nyelvi tájkép érdekes jelenség a társadalmi valóságok feltárására. A nyelvi tájkép információs markerként és szimbolikus markerként is funkcionál, amely az adott területen élő nyelvi közösségek relatív erejéről és helyzetéről tájékoztat. A nyelvi táj a közélet díszé, emblematikus jelentőséggel bír. A nyelvi tájkép vizsgálata a nyelv nyilvános térbeli reprezentációira fókuszál. Vizsgálat tárgya lehet az írott nyelv bármilyen látható megnyilvánulása („jel”), valamint az emberek kölcsönhatása ezekkel a jelekkel. Ennek eredményeként ez egy rendkívül interdiszciplináris kutatási terület, amely elméletek és tudományágak széles skáláján alapul, mint például a nyelvpolitika, szociológia, szemiotika, műveltség, antropológia, földrajz, politika stb. Így a nyelvi tájkép ígéretes terület a nyelv és társadalom tanulmányozásában.

A fentebb említett nyelvi tájképének elemzéséből meg lehet állapítani, hogy a község utcáin járva egynyelvű és többnyelvű feliratokkal egyaránt találkozhatunk, ami a magyar nyelv magas presztízséről tanúskodik ezeken a településeken.

VI. Összefoglalás

A nyelvek és nyelvváltozatok megjelenését és megítélését vizsgálom a korábbi Nagyszőlősi járás formális és informális nyelvhasználatában/nyelvhasználati színterein, illetve Nagyszőlősön.

Megírásával az volt a célom, hogy bemutassam melyik nyelvet használják gyakrabban az itt élő emberek, illetve hogyan vélekednek saját és mások anyanyelvükről.

Feltételeztem, hogy Nagyszőlősön gyakoribb az ukrán nyelv használata, Péterfalván, Forgolányon, Tiszaújlakon és Karácsfalván pedig a magyar nyelv használata. A nagyszőlősi ukrán nyelvű kérdőívek adataiból kétségtelenül kiemelkedik, hogy az ukrán nyelv a domináns. A magyar nyelvű kérdőívek eredményeiből is észrevehető volt, hogy az ukrán nyelvet gyakran használják, különösképp a szomszédokkal, viszont családi körben legfőképp a magyar nyelvet használják. A falvakban a magyar nyelv használata a domináns.

A második feltevésem az volt, hogy az adatközlők többsége legszebbnek a saját anyanyelvét fogja tartani. Ez is csak részben igazolódott be, mivel az ukrán anyanyelvűek többsége a saját nyelvét jelölte a legszebbnek, illetve a városban élő magyar anyanyelvűek többsége viszont mindkettőt, vagyis az ukránt és a magyart is. Ez is csak azt jelzi, hogy az itt élő emberek mennyire toleránsak másokhoz. A falvakban viszont a legtöbben saját anyanyelvét, vagyis a magyart tartja szebbnek.

A nyelvjárások kapcsán hipotézisként abból indultam ki, hogy az adatközlők pozitívan viszonyulnak a nyelvjáráshoz. A kérdőívek eredményei azt mutatják, hogy elfogadóak a nem köznyelvi változatokkal, sőt a többségük beismerte, hogy beszélnek valamilyen nyelvjárásban.

A nyelvi tájkép elemzése alapján elmondható, hogy a legtöbb helyen találkozunk az államnyelvvél, valamint kétnyelvű táblákkal, feliratokkal, de jelentős a magyar és angol nyelvű feliratok és hirdetések száma is. Az angol nyelv elterjedése elsősorban két okra vezethető vissza: egyrészt egyre több turisták számára szervezett program, amelyhez érdemesebb angol nyelvű hirdetéseket, instrukciókat megjeleníteni, másrészt nemzetközi presztízséből adódóan megjelenik az angol nyelv, mint a nyugati jólét, haladás és globalizáció nyelve (Csernicskó 2017).

Vizsgálatom célját elértem, hiszen választ kaptam munkám tervezésekor megfogalmazott kérdéseimre. Nagyszőlős lakói akár ukrán, akár magyar anyanyelvűek, akár kétnyelvűek, pozitívan viszonyulnak anyanyelvükhöz, anyanyelvük különböző változataihoz, ami a falvak lakóira is érvényes, illetve elfogadóak más anyanyelvűekkel szemben, elismerik

más nyelvek értékeit is. Ez a tolerancia, amelyet az adatközlők tanúsítanak egymás iránt nélkülözhetetlen feltétele a békés együttélésnek, főképp itt Kárpátalján, ahol több nemzetiség él együtt.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Beregszászi Anikó. „Csata” a szimbolikus térért, avagy a látható / láthatatlan anyanyelv. In: Beregszász Anikó és Papp Richárd szerk. Kárpátalja. Társadalomtudományi tanulmányok. – Budapest-Beregszász. MTA Kisebbségkutató Intézet – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, 2005.

Beregszászi Anikó – Csernicskó István 2003. Attitűtök és sztereotípiák: milyenek látjuk magunkat és az ukránokat? In Csernicskó István szerk. A mi szavunk járása. Ungvár: PoliPrint. 233-238.

Bodó Csanád 2007. A magyar nyelvi vitalitás területisége Moldvában. In Zelliger Erzsébet szerk. Nyelv, területiség, társadalom. Budapest: Magyar Nyelvtudományi Társaság. 123–142.

Bokor József 2004. Adalékok a kisebbségi nyelvjárások életéhez a Muravidéken. In P. Lakatos Ilona–T. Károlyi Margit szerk. Nyelvvesztés, nyelvjárásvesztés, nyelvcseré. Budapest: Tinta Kiadó. 180–184.

Bokor József 2006. Egy muravidéki attitűdvizsgálat és néhány tanulsága. Magyar Nyelv 102: 471–478.

Burány Hajnalka és Juhász Lassú Kornélia (2016): Nyelvhasználat a kétnyelvű családokban (Szakdolgozat). Újvidék.

Bocskor Zita - A nyelvi tájkép áttekintése Nagyszőlősen.

Czibere Mária 2000. A nyelvi attitűd vizsgálata középiskolások körében. In Borbély Anna szerk. Nyelvek és kultúrák érintkezése a Kárpát-medencében. Budapest: MTA Élőnyelvi Osztálya. 55–64.

Czibere Mária 2004. Nyelvi állapotunk középiskolás fokon. In P. Lakatos Ilona–T. Károlyi Margit szerk. Nyelvvesztés, nyelvjárásvesztés, nyelvcseré. Budapest: Tinta Kiadó. 32–39.

Csernicskó István 2003. A magyar nyelv Kárpátalján – ahogyan a „valódi beszélők” látják. In Csernicskó István szerk. A mi szavunk járása. Ungvár: PoliPrint. 234–235.

Csernicskó István 2008. „ide vannak gyökerezve azok a szavak” A szókölcsonzésekéről a kárpátaljai magyar hanganyagtár alapján. Acta Beregsasiensis VII/2: 11–27.

Csernicskó István 2009. A szókölcsonzéshez való viszony a kárpátaljai magyar közösségben. In Lanstyák István–Menyhárt József–Szabómihály Gizella szerk. Tanulmányok a kétnyelvűségről V. Dunaszerdahely: Gramma. 11–27.

Csernicskó István. Megtart a szó. – Budapest -Beregszász: MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki bizottság, 2010.

Csernicskó István 2017. *Nyelv, gazdaság, társadalom. Globális nyelvek Kárpátalja nyelvi tájképében*. In: Márku Anita – Tóth Enikő szerk., *Többsnyelvűség, regionalitás, nyelvoktatás. Tanulmányok a Hodinka Antal Nyelvészeti Kutatóközpont kutatásaiból III*, 14.

Fishman, Joshua A. The Relationship between Micro-and Macro-Sociolinguistics in the Study of Who Speaks What Language to Whom and When. In: Pride, J.B. – Holmes, Janet szerk., 1972 – 15–32.

Fodor István (1962): A nyelvek szépsége Magyar Nyelvőr 86: 151–155.

Göncz Lajos (1985). A kétnyelvűség pszichológiája: A magyar–szerbhorvát kétnyelvűség lélektani vizsgálata, Fórum Könyvkiadó, Újvidék.

Gasparics Judit 2009. Szövegértés és anyanyelvi kompetencia Lendván, Lentiben és Budapesten. In Borbély Anna–Vančóné Kremmer Ildikó–Hattyár Helga szerk., *Nyelvideológiák, attitűdök és sztereotípiák*. Budapest–Dunaszerdahely–Nyitra: MTA Nyelvtudományi Intézet–Gramma Nyelvi Iroda–Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kar. 487–492.

Gasparics Judit 2014. A muravidéki magyarok nyelvhasználata és nyelvváltozatai. Budapest. ELTE. Magyar Nyelvtudományi Doktori Program.

Gyuriczáné Bazsika Enikő 2009. Nyelvjárásvesztés – nyelvjárásmegejtés: attitűdvizsgálatok a zalai Kerkakutas községben. In Borbély Anna–Vančóné Kremmer Ildikó–Hattyár Helga szerk., *Nyelvideológiák, attitűdök és sztereotípiák*. Budapest–Dunaszerdahely–Nyitra: MTA Nyelvtudományi Intézet–Gramma Nyelvi Iroda–Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kar. 116–123.

Heltai János Imre 2007. Vélekedések a magyar nyelv területi változatairól Moldvában. In Gutmann Miklós–Molnár Zoltán szerk. V. Dialektológiai Szimpozion. Szombathely: Berzsényi Dániel Főiskola BTK Magyar Nyelvészeti Tanszék. 126–132.

Karmacs Zoltán 2009. Nyelvi attitűd: gyengítő és erősítő tényezők Kárpátalján a magyar nyelv esetében. In Borbély Anna – Vančóné Kremmer Ildikó – Hattyár Helga szerk. *Nyelvideológiák, attitűdök és sztereotípiák*. Budapest–Dunaszerdahely–Nyitra: MTA Nyelvtudományi Intézet–Gramma Nyelvi Iroda–Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kar. 358–364.

Karmacs Zoltán. Település és utcanévek Kárpátalja magyarlakta településein. In: Beregszászi Anikó és Híres – László Kornélia szerk. *Meszelt falakon túl. Születésnap köszöntőkötet Kótyuk István tiszteletére*. –Beregszász: II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Magyar Tanszéki Csoport, Hodinka Antal Intézet, 2014a.

Kiss Jenő 1998. Helyes és helytelen. Magyar Nyelv 94: 257–269.

Kiss Jenő 1995: *Társadalom és nyelvhasználat*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.

Kiss Jenő szerk. 2000: Magyar nyelvjárási beszélők anyanyelvi tetszési indexe. Magyar Nyelvőr. 124: 465–467.

Kiss Jenő 1996. A nyelvi attitűd és a másodlagos nyelvi szocializáció: vizsgálatok nyelvjárási környezetben. Magyar Nyelv 92: 138–151.

Kiss Jenő 1996a. Nyelvjárás és köznyelv: általános iskolások nyelvi tudatosságának vizsgálata nyelvjárási környezetben. Magyar Nyelv 92: 403–415.

Kiss Jenő szerk. 2001. Magyar dialektológia. Budapest: Osiris.

Kolláth Anna 2004. Kontaktusjelenség vagy nyelvhelyességi hiba? Muravidéki nyelvhasználati jelenségek és megítélésük. Fórum Társadalomtudományi Szemle 2004/4: 13–24.

Kolláth Anna 2004a. Nyelvi változók lendvai diákok írott nyelvében. In P. Lakatos Ilona–

T. Károlyi Margit szerk. Nyelvvesztés, nyelvjárásvesztés, nyelvcsere. Budapest: Tinta Kiadó. 185–191.

Kožík Diána 2004. Nyelvjárási attitűdök a szenci és környékbeli pedagógusok körében. In

P. Lakatos Ilona – T. Károlyi Margit szerk. 2004. Nyelvvesztés, nyelvjárásvesztés, nyelvcsere. Budapest: Tinta Kiadó. 50–58.

Kožík Diana 2004. A nyelvjárásokkal kapcsolatos attitűdvizsgálatok a szlovákiai magyar pedagógusok néhány csoportjában. In: Lanstyák István–Menyhárt József szerk., 2004. Tanulmányok a kétnyelvűségről II. Pozsony: Kalligram Könyvkiadó. 93–124.

Kövér Tünde–Szabó Mónika 2003. Attitűdvizsgálatok magyarajkú középiskolások és egyetemisták körében. TDK-dolgozat, Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem.

Landry R., Bourhis R. Linguistic Landscape and Ethnolinguistic Vitality: An Empirical Study. *Journal of Language and Social Psychology*. 1997. № 1. P. 23–49.

Lakatos Katalin 2007. Kárpátaljai magyar iskolások és pedagógusok nyelvjárási attitűdjéről. In: Guttmann Miklós–Molnár Zoltán szerk., 2007: 156–163.

Lakatos Katalin 2010. Kárpátaljai magyar iskolások nyelvi tudata és attitűdje. Doktori disszertáció. ELTE BTK: Kézirat.

Liptai Dóra Judit (2008): A debreceni nyelvjárás megítélése. (Ügynökvizsgálat debreceni és szegedi diákok körében). (Szakdolgozat). Debrecen.

Molnár József–Molnár D. István 2005. Kárpátalja népeisége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében. Beregszász: PoliPrint.

Presinszky Károly 2009. Nyelvi attitűdök vizsgálata nyitrai magyar egyetemisták körében. In Borbély Anna–Vančóné Kremmer Ildikó–Hattyár Helga szerk., Nyelvideológiák,

attitűdök és sztereotípiák. Budapest–Dunaszerdahely–Nyitra: MTA Nyelvtudományi Intézet–Gramma Nyelvi Iroda–Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kar. 207–214.

Okamoto Mari 2002. Magyar anyanyelvű gimnazisták viszonya nyelvjárásukhoz és a köznyelvhez. Magyar Nyelv 98: 342–354.

Okamoto Mari 2004. A mai magyar gimnazisták köznyelv és nyelvjárás közötti kódválasztása. Magyar Nyelvjárások 42: 33–40.

Sándor Anna 2001. A nyelvi attitűd kisebbségben. Magyar Nyelv 97: 87–95.

Sándor Anna 2009. A nyelvjárás attitűd vizsgálata a nyitrai magyar szakos egyetemisták körében. In Borbély Anna–Vančoné Kremmer Ildikó–Hattyár Helga szerk. Nyelvideológiák, attitűdök és sztereotípiák. Budapest–Dunaszerdahely–Nyitra: MTA Nyelvtudományi Intézet–Gramma Nyelvi Iroda–Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kar. 199–205.

Sándor Klára–Juliet Langman–Pléh Csaba (1998): Egy magyarországi ügynökvizsgálat tanulságai (A nyelvváltozatok hatása a személypercepcióra). Valóság 1998/8: 29-31.

Sándor Klára. Az élőnyelvi vizsgálatok és az iskola, a kisebbségi kétnyelvűség, in. Sándor Klára (szerk.). Nyelv, nyelvi jogok, oktatás. – Szeged: JGYF Kiadó, 2001 – 83–110.

Szabó Andrea (2008): A nyelvi attitűd középiskolások körében (Szakdolgozat). Debrecen. Trudgill, Peter (1997): Bevezetés a nyelv és társadalom tanulmányozásába.

Zelliger Erzsébet 2001. Nyelvi és nyelvhasználati kérdések a felső-ausztriai magyar diaszpórában. Magyar Nyelv 97: 171–183.

Zelliger Erzsébet 2002. Identitástudat az emigrációban. In Hoffmann István–Juhász Dezső– Péntek János szerk. Hungarológia és dimenzionális nyelvszemlélet. Debrecen–Jyväskylä. 383–389.

http://real.mtak.hu/75696/1/Tolcsvai_Magyarnyelv_199_Kiss.pdf (2020. február 15.)

http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/4973/1/Fenyvesi_%C3%89K16.pdf (2020. február 15.)

<http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=315> (2020. február 15.)

<http://doktori.btk.elte.hu/lingv/bodolukacsilla/tezis.pdf> (2020. február 15)

Резюме

У своїй дипломній роботі я досліджувала появу і варіанти мов у сферах формального та неформального мововживання колишнього району м. Виноградів, а також у місті Виноградів.

Моєю метою було показати, якою мовою люди тут частіше спілкуються та як вони ставляться до рідної мови.

Дослідження показало, що найбільш поширеною мовою серед мешканців міста Виноградів українська мова, у досліджуваних селах домінантною мовою виявилася угорська.

Під час дослідження моїм припущенням було те, що більшість респондентів свою мову будуть вважати найкрасивішою. Це підтвердилося лише частково, оскільки більшість носіїв української мови відзначили свою власну мову як найкрасивішу, а більшість носіїв угорської мови, які проживають у місті Виноградів, і українську, і угорську. Це також лише вказує на те, наскільки толерантні носії мов до інших. У селах вже більшість людей віддає перевагу рідній мові, тобто угорській.

Результати анкет показали, що мешканці досліджуваних територій позитивно ставляться до діалектів, більшість із них навіть стверджують, що говорять на якомусь діалекті.

З огляду на мовний ландшафт, можна сказати, що в більшості місць ми зустрічаємо державну мову, а також двомовні таблички та написи, але кількість угорських та англійських написів та реклам, також значна.

Я досягла мету свого дослідження, тому що отримала відповіді на всі свої запитання. Мешканці міста і сіл сприймають цінності інших мов. Ця толерантність є необхідною умовою мирного співіснування в багатонаціональному краю.

Mellékletek

1) Nagyszőlősi ukrán nyelvű kérdőív

Анкетне опитування

Я студентка факультету угорської мови та літератури Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II. У своїй бакалаврській роботі я досліджую судження моєї і рідна мова у м. Виноградів. Ваші відповіді допоможуть мені вдало завершити бакалаврську роботу.

Ваша стать: 1) жіноча 2) чоловіча

Рік народження: 1979

Місце проживання: м. Виноградів

Ваша рідна мова: 1) угорська 2) українська
3) російська 4) інша _____

Ваша національність: 1) угорська 2) українська
3) російська 4) інша _____

1. Якою мовою Ви володієте, крім української?
1) угорською 2) російською
3) жодна з них 4) іншою мовою _____

2. На яких мовах проводилося навчання у школі що Ви зазначили?
1) угорською 2) українською
3) російською 4) іншою мовою _____

3. Ваші друзі на яких мовах розмовляють? (можна позначити більше варіантів)
1) угорською 3) російською
2) українською 4) іншою мовою _____

4. Зазначай якою мовою Ви розмовляєте з наступними особами? Позначте X-ом відповідне поле, а один рядок можна поставити декілька X-ів, якщо потрібно.

	Угорською	Українською	Російською	Іншою мовою
З батьками		X		
З дідусям та бабусяю		X		
З дружиною/чоловіком		X		
Сусідами		X	X	
З друзями		X	X	
З колегами		X		
З Вашими дітьми		X		
З родичами		X	X	
В магазині, з продавцем		X	X	

5. На Вашу думку, який відсоток жителів м.Виноградів розмовляє українською, угорською, російською і який відсоток розмовляє іншою мовою? Позначте співвідношення у відсотках. (Від 1 до 100 %)

1

українською	угорською	російською	іншою мовою
50	45	5	

6. Чи вважаєте Ви припустимим, якщо хтось тільки угорською мовою розмовляє у м.Виноградів?

1) Я вважаю, припустимим, тому що:

2) не вважаю припустимим, тому що: проживаючи в Україні потрібно шварити по українськи

7. Чи вважаєте Ви припустимим, якщо хтось тільки українською мовою розмовляє у м.Виноградів?

1) Я вважаю, припустимим, тому що: людина проживає в Україні

2) не вважаю припустимим, тому що:

8. На Вашу думку, чи може людина справитися у м. Виноградів, якщо володіє тільки угорською мовою? Обґрунтуйте відповідь!

можє, тому що більшість населення м.Виноградів володіє угорською мовою

9. На Вашу думку, чи може людина справитися у м. Виноградів, якщо володіє тільки українською мовою?

Безперечно, адже на Україні державна мова - українська

10. На Вашу думку, наскільки важливі знання наступних мов у м.Виноградів? Правильний варіант обведіть згідно з шкалою.

	Дуже важливо	Достатньо важливо	Неважливо
українська	3	2	1
угорська	3	2	1
російська	3	2	1
англійська	3	2	1

11. Бували у Вас неприємні ситуації/досвід через провн угорської або української мови? Якщо так, то коротко розкажіть!

Ні

12. Яку мову вважаєте гарнішою?

1) українську 2) угорську 3) українську і угорську 4) іншу мову.

13. Чи хотіли б Ви вивчити угорську мову? Якщо так, то чому? Якщо ні, то чому?

Ні, тому що вона по перше батька ні не англійська та всі інші, а по-друге вже так же тоді

14. Як Ви ставитесь до угорськомовних? Правильну відповідь обведіть кружечком! І обґрунтуйте думку!

- 1) позитивно 2) негативно-дискримінаційно

Чому?

Тому що вони такі люди не важливо якою мовою людина розмовляє, головне щоб вона трималася людинию у будь-якому середовищі.

15. З наступних властивостей позначте 1 (повністю) характерним для угорців, 2 (дещо) характерним для українців, позначте 3 (тришки) до тих властивостей, які на Вашу думку ні для українців ні для угорців не є характерним, і 4 (четиришки) позначте що для обох характерно.

- a) Егоїстичні 4
 б) Вони пишуться собою, діють себе і традиції предків 4
 в) Насильні, вони хочуть рухатися вперед на шкату іншим. 2
 г) Вірні. 4
 г) Вони абдіюють інших, коли є на це можливість, не чесні, у них немає моральних меж, коли мовля для про інших 3
 д) Чесні і віддані між собою, але вони не впадають в пастку незнайомих. 4
 е) Мужні і прогресивні, вони захищають своє, і їх не можна відвернути від того, що справедливо отримати. 4
 є) Вони тримаються разом, інших не допускають до себе. 1
 ж) Мирнолюбні, люблять людей, думи до ворогів їхні серця живе у ненависті. 3
 з) Аморальні і нечесні. 3
 д) Справедливі та чесні. 4
 и) Ворожаччі, особливо до незнайомих. 3

16. Наступні риси наскільки характерні для українців? (1=зовсім не характерне, 5 = повністю характерне)

- Інтелектуальні 1
 Чеснолюбні 4
 Недружелюбні 1
 Тримуються разом 3
 Амбіційні 4
 Толерантні 5

17. Наступні риси наскільки характерні для угорців? (1=зовсім не характерне, 5 = повністю характерне)

- Інтелектуальні 5
 Чеснолюбні 4
 Недружелюбні 4
 Тримуються разом 5
 Амбіційні 4
 Толерантні 2

18. Якою властивістю охарактеризували б наступні мови?

Мова	Властивість
Українська	Лаконічна, м'яка

Українська

Українська, як мову українців, поважаємо!

19. Ви розмовляєте якоюсь діалектом? Обведіть кружечком правильну відповідь!

на слух ніхт
українська

1) так

2) ні

20. Яка у Вас думка про тих, які говорять діалектом?

1) Вважаю правильним, тому що

2) Вважаю допустимим, тому що

3) Не вважаю правильним, тому що

людина, яка прохиває в певному місці,
завжди буде розмовляти з діалектом

21. Наскільки ви згодні з наступними твердженнями, наскільки вважаєте їх правдивими? (5-повністю, 1- зовсім ні) Правильну відповідь обведіть кружечком!

1) Сьогодні вже мало хто розмовляє діалектом

1 2 3 4 5

2) Завдання педагогів, що замість діалектної мови треба освоювати літературну мову з учнями

1 2 3 4 5

3) Сьогодні вивчення літературної мови є важливим

1 2 3 4 5

4) Діалект злісований варіант літературної мови

1 2 3 4 5

5) В школі треба розмовляти тільки літературною мовою

1 2 3 4 5

6) Людина, яка розмовляє діалектом неосвічена

1 2 3 4 5

7) Добре, якщо розмовляємо якоюсь діалектом,

но крім того знаємо і літературну мову

1 2 3 4 5

8) Діалект - це цінність, важливе його збереження

1 2 3 4 5

9) Діалект - це справжнє, не злісований різновид мови

1 2 3 4 5

10) Завдання педагогів, крім викладання літературної мови, звернути увагу учнів на значення діалектів

1 2 3 4 5

Дякую, за Ваші відповіді!

2) Karácsfalvai kérdőív

Kérdőív

A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola magyar nyelv és irodalom szakos hallgatója vagyok. Szakdolgozatomban a nyelvek és nyelvváltozatok megítélését vizsgálom Nagyszőlősen, Péterfalván, Forgolányon, Tiszaújlakon, Karácsfalván. Őszinte válaszaival nagy segítségemre lehet dolgozatom megírása szempontjából. Válaszait csak tudományos céllal anonim módon használom fel.

Neme:

- nő
 férfi

Születési éve

2000

Lakhelye

Karácsfalva

Anyanyelve

- magyar
 ukrán
 orosz
 egyéb

Nemzetisége

- magyar
 ukrán
 orosz
 egyéb

1. A magyaron kívül milyen nyelven beszél?

- ukránul
- oroszul
- ukránul és oroszul
- egyiken sem
- egyéb nyelven

2. Milyen tannyelvű iskolába járt?

- magyar
- ukrán
- orosz
- egyéb
- ДРУГОЕ:

3. A barátai körét milyen anyanyelvűek alkotják? (többet választ is megjelölhet)

- magyar
- ukrán
- orosz
- egyéb
- ДРУГОЕ:

4. Milyen nyelven beszél az alábbi személyekkel? Tegyen X-et a megfelelő helyre, helyekre!

	Magyarul	Ukránul	Óroszul	Egyéb nyelven
Szüleivel	☒	☒	☐	☐
Nagyszüleivel	☐	☒	☐	☐
Házastársával	☐	☐	☐	☐
Szomszédjaival	☒	☐	☐	☐
Barátjaival	☒	☒	☐	☐
Kollégáival	☐	☐	☐	☐
Gyermekeivel	☐	☐	☐	☐
Rokonaival	☒	☒	☐	☐
Üzletben, az eladóval	☒	☐	☐	☐

5. Ön szerint saját települése (lakhelye) lakosságának hány százaléka beszél az ukrán nyelvet, a magyar, az orosz, illetve az egyéb nyelveket? Jelölje a százalékos arányt! (1-től 100-ig) Példaul: ukránok 80%, magyarok 15% orosz 5%

Ukrán 20, magyar 80

6. Elfogadhatónak tartja, ha valaki csak magyarul beszél saját településén (lakhelyén)?

Igen

7. Elfogadhatónak tartja, ha valaki csak ukránul beszél saját településén (lakhelyén)? Miért?

Igen, nálunk ez a normális

8. Véleménye szerint hogyan boldogul az a személy, aki csak magyarul beszél saját településén (lakhelyén)?

Könnyen

9. Véleménye szerint hogyan boldogul az a személy, aki csak ukránul beszél saját településén (lakhelyén)?

Könnyen

10. Ön szerint mennyire fontos a következő nyelvek tudása saját településén (lakhelyén)? *

	Nagyon szükséges	Eléggé szükséges	Nem szükséges
ukrán	☐	☒	☐
magyar	☐	☒	☐
orosz	☐	☐	☒
angol	☐	☐	☒

11. Előfordult már, hogy kellemetlen élményben volt része magyar vagy ukrán megnyilvánulása miatt? Ha igen, röviden mesélje el!

Nem volt, csak az akcentusomra szokták felhívni a figyelmet

12. Melyik nyelvet tartja szebbnek?

- magyar
- ukrán
- orosz
- egyéb

13. Megszeretné tanulni az ukrán nyelvet? Ha igen, miért? Ha nem, miért?

Már tudom

14. Hogyan viszonyul az ukrán anyanyelvükhöz? Válaszát indokolja meg

- pozitívan
- negatívan
- semlegesén
- Другое:

15. Az alábbi tulajdonságok közül jelölje meg 1-sel azokat, amelyeket jellemzőnek tart a magyarokra, 2-sel azokat, amelyek az ukránokra, 3-sal, melyek véleménye szerint egyikre sem jellemzőek, 4-sel pedig azokat, amelyek mindkettőre jellemzők.

	1	2	3	4
Önzők, a saját fajtájukat mindennél előbbre tartják.	☐	☐	☒	☐
Büszkék magukra, megbecsülik önmagukat és őseik hagyományait.	☐	☐	☐	☒
Erőszakosak és terjeszkedők, a mások kárára akarnak előre haladni	☐	☐	☒	☐
Hűségesek.	☐	☐	☐	☒
Becsapnak másokat, amint lehetőségük nyílik rá, nem becsületesek, nincs bennük erkölcsi határ, amikor másokról van szó.	☐	☐	☒	☐
Becsületesek és megbízhatóak egymás között, de nem dőlnek be az idegenek mindenféle aljas trükkjeinek.	☐	☐	☐	☒
Bátrak és haladó felfogásrak, felkelnek saját dolgaik védelmében,	☐	☐	☐	☒

megvédik azt, ami az, övék, és nem lehet őket kiforgatni abból, amit jogosan megszerettek.

Összetartanak, másokat kirekesztettek maguk közül.

Békeszeretőek, szeretik az embereket, csak az ellenségeikkel szemben él a szívükben gyűlölet.

Erkölcstelenek és becstelenek

Tisztességesek és becsületesek.

Gyűlölködnek, különösen rosszindulatúak a nem hozzájuk tartozókkal szemben.

16. Értékelje, hogy az alábbi tulajdonságok közül mennyire jellemzők az ukránokra _____? (1 = egyáltalán nem jellemző, 5 = teljesen jellemző)

1

2

3

4

5

Intelligensek

Becsületesek

Barátságtalanok

Összetartók

Törekvők

Toleránsok

17. Az alábbi tulajdonságok közül mennyire jellemzők a magyarokra? (1 = egyáltalán nem jellemző, 5 = teljesen jellemző)

	1	2	3	4	5
Intelligensek	☐	☐	☒	☐	☐
Becsületesek	☐	☐	☒	☐	☐
Barátságtalanok	☐	☐	☒	☐	☐
Összetartók	☐	☐	☒	☐	☐
Törekvők	☐	☐	☒	☐	☐
Toleránsok	☐	☐	☒	☐	☐

18. Milyen tulajdonságokkal jellemezné a következő nyelveket? Az ukrán nyelvet? A magyar * nyelvet? (pl: magyar-szép)

Ukrán-énekes, magyar -bonyolult, de szép

19. Beszél valamilyen nyelvjárásban?

igen

nem

20. Mi a véleménye azokról, akik nyelvjárásban beszélnek?

Pozitív, de jó ha tudják az irodalmi nyelvet is

21. Mennyire ért egyet a következő állításokkal, mennyire tartja igaznak? (5 – teljesen, 1- egyáltalán nem)

	1	2	3	4	5
Ma már kevesen beszélnek nyelvjárásban	☐	☐	☒	☐	☐
A pedagógusok feladata, hogy a nyelvjárási beszéd helyett a köznyelvet sajátítsák el a tanulókkal	☐	☐	☐	☒	☐
Napjainkban elengedhetetlen a köznyelv elsajátítása	☐	☐	☐	☒	☐
A nyelvjárás a köznyelv romlott változata	☐	☐	☒	☐	☐
Az iskolában csak köznyelven kell beszélni	☐	☐	☒	☐	☐
A nyelvjárásban beszélő ember műveletlen	☐	☒	☐	☐	☐
Jó, ha beszélünk valamilyen nyelvjárást is, s ismerjük a köznyelvet is	☐	☐	☐	☐	☒
A nyelvjárás érték, fontos a megőrzése	☐	☐	☐	☒	☐
A nyelvjárás az eredeti, romlatlan nyelvváltozat	☐	☐	☐	☒	☐
A pedagógus	☐	☐	☐	☒	☐

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

Дата перевірки:
28.05.2022 18:42:11 EEST

Дата звіту:
28.05.2022 18:44:13 EEST

ID перевірки:
1011356274

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

ID користувача:
100066701

Назва документа: Vince Beatrix javitott 2

Кількість сторінок: 78 Кількість слів: 14019 Кількість символів: 108968 Розмір файлу: 2.54 MB ID файлу: 1011241882

25.3% Схожість

Найбільша схожість: 18.4% з інтернет-джерелом (<http://genius-ja.uz.ua/images/files/vince-beatrix.pdf>)

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнено

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнено

51.6% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за 8 слів та 0%)

Немає вилучених інтернет-джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

